

ฉัทธิธรรมนิเขมตางๆ

เรื่องทีธราชดิเคกสมเตจพระศรืธวดี

พระเจ้ากรุงนิมพูชา

ภาคที่ ๑๔ - ๑๔

หนังสือนี้เป็นตัมบัติของ
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สารบัญ
ลัทธิธรรมเนียม เล่ม ๒

- ภาค ๑๔ : เรื่องพิธีราชาภิเษกสมเด็จพระศรีสวสดี พระเจ้ากรุงกัมพูชา
- ภาค ๑๕ : ทำนนานาธิอากรบางอย่าง ทำนนานาการเก็บค่าน้ำ, อากรค่าน้ำ, ทำนนานาการสวนใหญ่,
ทำนนานาการรักษาเกาะ, ทำนนานาการขึง, ทำนนานาการฉีดยา, ทำนนานาการยาสูบ,
ทำนนานาการฉีดยาปลา
- ภาค ๑๖ : ทำนนานาธิอากรบางอย่าง ทำนนานาการแต่โบราณ - รัชกาลที่ ๔
- ภาค ๑๗ : เรื่องหมายรับสั่งบางเรื่อง ในรัชกาลที่ ๑ และที่ ๒ - พระราชพิธีโสกันต์พระหลานเธอ
๔ พระองค์ ปีจอ จ.ศ. ๑๑๖๔ (พ.ศ. ๒๓๘๕) พระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ....
- ภาค ๑๘ : ตอนที่ ๑ , ว่าด้วยชนชาติไทยและชาติอื่น
ตอนที่ ๒ , ว่าด้วยอาชีพของชนชาวเมืองในท้องที่จังหวัดกาฬสินธุ์

ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาคที่ ๑๗
เรื่องหมายรับสั่งบางเรื่องในรัชกาลที่ ๑ แลที่ ๒

มหาเสวกโท พระยาเสถียรสุรประเพณี
พิมพ์ในารพระราชทานเพลิงศพ
รองหัวหมื่น พระยาเบญจางครอาสา (ผาด ผาดิเสน)

ค. จ. ว., จ. ช., ว. ป. ร. ๕., ร. จ. พ.,

๕ ๔
เมอบคณ พ. ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

มหาเสวกโท พระยาเสถียรสุรประเพณี มาแจ้งความยังหอพระ
สมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ว่าในารศพ รองหัวหมื่น พระยา
เบญจางควรวาสัน (ผาค ผาคีเสน) ต. จ. ว., จ. ช., จ. ม., ว. ป. ร. &,
ร. จ. พ., ปลัดกรมคลังวรวาสัน กรมมหาดเล็ก เจ้าภาพมีความ
ประสงค์จะพิมพ์หนังสือเป็นของแจกในวันพระราชทานเพลิงศพสักเรื่อง ๑
และอยากจะใคร่ได้เรื่องให้เนื่องด้วยราชประเพณีโบราณ ข้าพเจ้าเลือก
เรื่องหนังสือ นึกได้ถึงสำเนาหมายรับสั่งของโบราณ ซึ่งเก็บหามา
รวบรวมไว้ใน หอพระสมุด ฯ มียกตั้งแต่หมายรับสั่งในรัชกาลที่ ๑
ตลอดลงมาจนรัชกาลที่ ๕ หมายรับสั่งครั้งรัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ เป็น
ของเก่าแก่หาฉบับได้น้อย รวมได้ด้วยกันแค่ ๓๓ ฉบับ เป็นเรื่องจาร
พระราชพิธีโสกันต์อย่าง เรืองอนอย่าง ได้รวมพิมพ์ในสมุดเล่มนี้ นับใน
หมวดหนังสือลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาคที่ ๑๗ ให้เจ้าภาพารศพ
พระยาเบญจางควรวาสัน พิมพ์แจกตามประสงค์ หวังใจว่าท่านผู้
ได้รับไป ซึ่งเข้าใจว่าจะเป็นข่าวราชการในกระทรวงวังโดยมาก คงจะ
พอใจอ่านและพอใจที่จะได้ความรู้เรื่องโบราณ ซึ่งปรากฏอยู่ในหมาย
รับสั่งที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้

กรรมการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ขอนโมทนา
กุศลบุญราศีกุศลนิทานของท่าน ซึ่งมหาเสวกโท พระยาเสถียรสุรประเพณี
ได้จัดการปลงศพ พระยาเบญจางควรวาสัน ผู้เป็นสหาย ด้วยมิตต
สังคหกิจ กับทั้งได้พิมพ์หนังสือเรื่องนี้ให้แพร่หลาย หวังใจว่าท่านที่
ได้รับหนังสือนี้ไป คงจะพอใจเลอนโมทนาด้วยทั่วกัน

๑๖ พฤษภาคม ๒๔๖๗

สถานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๗ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

สารบาฬ

หมายรับสั่งรัชกาลที่ ๑

หน้า ๑

๑. เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าหลานเธอ
 ๔ พระองค์ ,, ๑
๒. เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ
 ๗ พระองค์ ,, ๔
๓. หมายรับสั่งเปลี่ยนแปลงเรื่องพระราชพิธีโสกันต์
 พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๗ พระองค์ ,, ๑๓
๔. เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าหลานเธอ
 ๖ พระองค์ ,, ๑๔
๕. เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ
 ๑๐ พระองค์ ,, ๑๗
๖. หมายรับสั่งเปลี่ยนแปลงเรื่องพระราชพิธีโสกันต์
 พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๑๐ พระองค์ ,, ๒๖

หมายรับสั่งรัชกาลที่ ๒

,, ๒๗

๗. เรื่องพระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารดา
 กรมหลวงจักรเจษฎา ,, ๒๗
๘. เรื่องลอบถ่านเพลิงศพเจ้าจอมมารดา
 กรมหลวงจักรเจษฎา ,, ๓๓
๙. เรื่องพระราชทานเพลิงศพพระขรรค์ญาณมุนี
 วัตรราชบุรณะ ,, ๓๔

๓๐. เรื่องการศพบเจ้าศรีฟ้า ในสมเด็จเจ้าฟ้า
กรมขุนอิศราณรัถย์ หน้า ๓๙
๓๑. กำหนดการเมรุศพบเจ้าศรีฟ้า ในกรมขุนอิศราณรัถย์ ,, ๔๐
๓๒. เรื่องพระราชทานเพลิงศพเจ้าเพชรหึง ,, ๔๗
๓๓. เรื่องพระราชทานเพลิงศพ พระเจ้าหลานเธอ
พระองค์เจ้ากลิ่น ,, ๕๖

THAMMASAT UNIVERSITY

สำนักหอสมุด

หมายรับสั่งรัชกาลที่ ๑

๑ เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าหลานเธอ ๔ พระองค์

ปจอ จ.ศ. ๑๓๖๔ (พ.ศ. ๒๓๔๕)

ด้วยเจ้าพระยาศรีธรรมาธิราช รับสั่งไล่เกล้า ๆ สั่งว่า หลวงโลก
ทิพย์โหมมีชื่อคำนวณพระฤกษ์ทุกเกล้า ๆ ถวาย ว่าพระฤกษ์จะได้ตั้ง
มงคลการโสกันต์เจ้าหลานเธอ เจ้านิรมล ๑ เจ้าจอม ๑ เจ้าจันทร์ ๑
เจ้าเรณู ๑ รวม ๔ องค์ ณพระที่นั่งสุลลิตมหาราสาท พร้อมใน
พระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ และเจ้าหลานเธอซึ่งจะโสกันต์นั้นจะได้จัดออก
ฟังสวดพระพุทธรูปมนต์ฉนวน ๔ แรม ๑๑ ค่ำ ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ เวลาบ่าย
๓ โมงทั้ง ๓ วัน

ครั้นถึงฉนวนจันทร์เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำ บิขิตวัดวาศกเวลาย่ำรุ่ง
แล้ว ๖ บาท แปรพระพักตร์ไปทิศพายัพเพนกำหนดพระเกศฉินทฤกษ์
จรวพระกรรภิการไกร พระสงฆ์ในพระราชพิธี ๖ รูปรับพระราชทานฉิน
ถวายเครื่องไทยทาน ครั้นเวลาบ่ายโมงหนึ่งกับ ๔ บาท พระฤกษ์จะ
ได้ตั้งบายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน สมโภชเวียนเทียน
เจ้าหลานเธอในพระราชวังเวลาบ่าย ฉนวนจันทร์เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำ
เวลาหนึ่งนั้น

ให้สนมตำรวนออกปลุกวันสงฆ์ขึ้นที่มชพระมหาปราสาทด้าน
ตะวันตกข้างใต้ให้มั่นคง แล้วให้เอาเตียงขึ้นไปตั้งสำหรับเจ้าหลานเธอ
โสกันต์แล้วจะได้สงฆ์ และเตียงนั้นให้มีเสาข้อโครงเพดานผ้าขาว มี
ระบายรอบทั้ง ๔ ด้าน ให้ปลุกเหมือนอย่างทุกครั้ง ให้ปลุกให้แล้ว
แต่ณวันพุธเดือน ๕ แรม ๘ ค่ำ

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภษาพระแสงต้น แต่งเครื่องพระมหามงคล
และเครื่องกระยาสนาน แล้วให้เชิญพระอัมรินทร์พระกรรปติกกรไกร
แลลดเงินลดทอง พายเงินพายทอง แลเชนยวองพระกรรพลอง
พระองค์แลพระภูษา แล้วจับมงคลยันต์ถวายเจ้าหลานเธอเมื่อเสด็จออก
ฟังสวดทั้ง ๔ พระองค์ แล้วให้จัดพานรองเครื่องกระยาสนาน ๑ มะกรุด
ส้มป่อย ๑ ใบมะตูมหญ้าแพรก ๑ แลพระอัมรินทร์สำหรับทิศ

อนึ่งให้สนมพลเรือนเบิกยืมหม้อเงิน ๔ คู่ หม้อทองขาว ๔ คู่ต่อ
ท่านข้างใน ใส่น้ำพระพุทธรูปไปตั้ง แลให้รับขันชาเจ้าหลานเธอ
ซึ่งจะโสกันต์ต่อท่านข้างใน เชิญไปตั้งณเตียงพระมณฑลให้ทันตั้งน้ำ
วงท้ายณวันศุกร์เดือน ๕ แรม ๑๑ ค่ำ

อนึ่งให้ขุนสิทธิชาติข้าพ้องพราหมณ์ทั้งปวงเข้าไปบอกชาวพระมาลา
ภษา ให้ผูกพระอัมรินทร์ประจำทิศให้ต้องตามทิศแต่ณวันศุกร์เดือน ๕
แรม ๑๑ ค่ำเวลาบ่ายรุ่ง แลให้รตนน้ำกลศน้ำสังข์ เตรียมไปรยเข้าตอก
วันละ ๔ คนเมื่อเสด็จออกฟังสวด

อนึ่งให้ขบไม่บดเคี้ยวมาเตรียมเสด็จเมื่อออกฟังสวดวันละ ๕ คน
ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้โหรมีชอรับบัตรต่อสนมพลเรือน แล้วให้เตรียมรับเสด็จ
ส่งเสด็จเมื่อทรงฟังสวดวันละ ๕ คน

อนึ่งให้ล้อมพระราชวังสานกระจากกันคอกหนึ่ง ๖๔ ใบ ให้เข้า
ขอบผูกหวายยึดกระต่ายจทุกใบ ห้ามอย่าให้เอากระจากป่าฎิโมกซ์
มาส่งเป็นอันขาดที่เคี้ยว ให้เร่งสานกระจากอื่นเข้ามาส่งณทิมดาบชาววัง
แต่ณวันเสาร์เดือน ๔ แรม ๓๒ ค่ำ

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารสำหรับใส่กระจาก ๆ ละ ๕ ทนาน
๖๔ กระจากเป็นเข้าสาร ๑๖ ถึง

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่งบายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน
๓ สำหรับ ให้มีเข้าขันเชิง พานรองน้ำวักแวนเวียนเทียน เทียนติดแวน
เทียนยอดบายศรี แป้งหอมน้ำมันหอมเครื่องบายศรี แลมะพร้าวแก้วเป็ด
ปากทองของเคียงให้พร้อม ให้ยกเข้าไปตั้งในพระราชวังแต่ณวันจันทร์
เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำ เวลาบ่าย ๓ โมง แล้วให้แต่งบายศรีทอง ๓ ชั้น
ให้มีขนมเล็กน้อยกล้วยอ้อยหมากพลู เข้าตอกคอกไม้รูปเทียน แล้ว
ให้เย็บกระตึงเป่าน้อย ๆ สำหรับบัตร ๓๐ ใบ ให้มีเครื่องกระยาบวช
สำหรับจะไต้บูชาเทวดา ให้เอาไปส่งให้โหรเวลาบ่ายณวันอาทิตย์
เดือน ๔ แรม ๓๓ ค่ำตามรับสั่ง

๒ เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๗ พระองค์
 บัญญ ๑.ค. ๑๓๖๕ (พ.ศ. ๒๓๔๖)

ด้วยเจ้าพระยาศรีธรรมาธิราช รับสั่งไล่เกล้า ฯ สั่งว่า หลวง
 โลกทิพย์โหมมีชื่อคำนวณพระฤกษ์ทุกเกล้า ฯ ถวาย ว่าพระฤกษ์จะได้
 ตั้งมงคลการโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสุริยวงศ ๑ พระองค์เจ้า
 ไกรสร ๑ พระองค์เจ้าศศิธร ๑ รวม ๓ พระเจ้าหลานเธอ ในกรมหลวง
 อิศรสุนทร เจ้ายบผา ๑ เจ้ากล้วยไม้ ๑ เจ้าวงศ์ ๑ รวม ๓ ในกรมขุน
 เสนานุรักษ์ เจ้ายาง ๑ รวมทั้งสิ้น ๗ พระองค์ ณพระที่นั่งสุทไธ
 สมปราสาท พระสงฆ์ ๕๐ รูปจะได้เจริญพระพุทธมนต์ ณวันเดือน ๖
 ขึ้น ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำ บัญญเบญจศก เวลาบ่ายโมง ๑ แล้วจะได้
 เจริญพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ให้เสด็จออกฟังสวดทั้ง ๓ วัน
 ครั้นรุ่งขึ้นณวันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เวลาเช้าโมงหนึ่งกับ ๓ บาท
 แปรพระพักตร์ไปทิศพายัพ เปนกำหนดพระเกศฉันทฤกษ์จรตพระกรรวิ
 ทกรไกรแล้ว พระสงฆ์รับพระราชทานฉันทถวายเครื่องไทยทาน แล
 พระฤกษ์จะได้ให้สมโภชเวียนเทียนพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ณพระที่นั่ง
 จักรพรรดิพิมานณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ เวลาบ่าย ๒ โมง
 กับ ๗ บาท ทั้ง ๓ วันนั้น

ให้ ๕ ตำรวจเอาเตียงแว่นฟ้าสำหรับพระราชพิธีตรุษเข้าไปตั้งเตียง
 หนึ่ง ให้มีเสาข้อโครงเพดานมีระบาย กับเตียงรองพระพุทธรูปด้วยเตียง

อนึ่งให้สนมตำรวนออกปลุกเกลดตเปนสองชั้นรับเสด็จที่พระเกลด
ท้ายพระมหาปราสาทด้านตะวันออกเกยหนึ่ง แล้วให้ปลุกเรือนสำหรับทรง
ทิมขพระมหาปราสาทตะวันตกข้างใต้ให้มันคงดี แล้วให้เอาเตียงสำหรับ
ทรงไปตั้ง ให้มีเสาชื่อโครงเพดานคาคฉำขาวมียะบายทั้ง ๔ ด้านเตียง
หนึ่ง ให้ทำม้าสำหรับพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ จะเสด็จขึ้นทางพระเกลด
๒ พระเกลด ให้เร่งทำให้แล้วแต่ณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้ชาวพระมาลากาษาแต่งเครื่องกระยาสนาน และให้เชิญพระ
อำมรงค์และเครื่องพิไชยสงคราม พระกรรพิตกรรไกร ลวดทอง ลวด
เงิน พายทอง พายเงิน พานรองเครื่องสรงพระสนาน ๓ มะกรุด
สมัยย่อย ๓ ใบมะคัมหญ้าแพรก ๓ และพระอำมรงค์สำหรับทิศ พระ
มงคลยันต์ และให้เอาสิ่งของทั้งนั้นเข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลณวันศุกร์
เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำเวลาเช้า และให้ถวายพระมงคลพระเจ้าลูกเธอ
หลานเธอ ทั้ง ๗ องค์ แล้วให้เชิญพระกลดไปกันมื่อแห่เสด็จออก
ฟังสวด เวียนเทียน วันละ ๗ คืนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้หลวงสำเร็จพระวรยศ หลวงสรรพาวุธ เชิญพระแสงหอก
องค์ ๑ พระแสงง้าวองค์ ๑ พระแสงดาบไทยองค์ ๑ พระแสงดาบ
ย่นองค์ ๑ รวม ๔ องค์ แลให้เชิญไล่หัพพลักหลาดหักทองขวางค์ ๑

ทวน ๒ คัน เข้าไปตั้งณเฑียงพระมณฑลแต่เวลาเช้าวันศุกร์เดือน ๖
ขึ้น ๙ ค่ำ แล้วให้เจ็ดพระแสงส่งให้มหาดเล็กเชิญแห่หว่างเครื่องหน้า
หลัง ๓๐ พระองค์

อนึ่งให้พระอัครเนคร พระครุสำแดง เชิญพระแสงขึ้นคาบศิลาไป
ตั้งณเฑียงพระมณฑลแต่เวลาเช้าวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๒ องค์

อนึ่งให้พันทองขาวเครื่องพระอภิมัย เชิญพระเสมาธิปัตติ ๓ พระ
ฉัตรไชย ๓ พระเกวฬาย ๓ รวม ๓ องค์ เข้าไปตั้งณเฑียงพระมณฑล
แต่เวลาเช้าวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ แล้วให้เชิญเครื่องสูงปักทอง
แผ่ลวด ๒ ลำรับแห่หน้าหลังทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้สังฆการี เชิญธงไชยกระบี่ครุฑไปตั้งณเฑียงพระมณฑล
คี่ ๓ แล้วให้นิมนต์พระสงฆ์สามเณร ๕๐ รูปเจริญพระพุทธมนต์ เวลา
บ่ายทั้ง ๓ วัน แล้วให้รับเกสรธูปเทียนตอวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์
แล้วให้เบิกค่ายศิขรต่อชาวพระคลังในซ้ายทำสายสัญญาณ วงเตียงพระ
มณฑล เเคียงทศกรร สำหรับพระสงฆ์ถือนวคด้วย

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัต เอาอาสนะไปแต่งที่ ถวายพระสงฆ์ให้พอ
๕๐ รูป แล้วให้เอาผ้าสรงเตรียมมณฑลเกล้า ๆ ถวายพระหัตถ์ ๕๐ ผืน

อนึ่งให้โหรมีชื่อเตรียมรับส่งเสด็จพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่ง
จะเสกกันถ้วนละ ๗ คน แล้วให้รับบัตรและเครื่องบัตรบูชาเทวดาตาม
ธรรมเนียม

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขึ้นน้ำไปตั้งถวายพระสงฆ์
ให้พอ ๕๐ รูป

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเสทจ่ายผ้าขาว นางเหี่ยววให้แก่วีรสำหรับบุ
 รอกศาล ๒ ท่อน ท่อนหนึ่งยาว ๘ ศอก ท่อนหนึ่งยาว ๓ ศอก ให้จ่าย
 ให้แต่ละวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ

อนึ่งให้กรมพระนครบาล เสนาบดีผู้ใหญ่ไปส่งให้ขุนศรี
 สยมพรชาน้ำสรง สำหรับจะได้นำน้ำพระพุทธรณ์ ๒ ค่ำ ไปบัวหลวง
 สำหรับปักปากหม้อน้ำ ๑๐ ใบ ส่งเวียนฟางรองหม้อน้ำ ๔ ขด ฟาง
 เช็ดเท้าพระสงฆ์ ๒ อัน ให้เร่งเอาเข้าไปส่งแต่ละวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น
 ๙ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้สนมพลเรือน รัชเครื่อง จยพระหัตถ์ เครื่องทองใหญ่ ต่อท่าน
 พนักงานข้างในเชิญไปตั้งวันเดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำ เวลา
 บ่ายวันละสำหรับ ๑๒ ค่ำเวลาเช้าสำหรับหนึ่ง รวม ๔ วัน ๔ สำหรับ ให้มี
 พุ่มเข้าตอกดอกไม้ธูปเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม แล้วให้เบิกเสื่ออ่อน
 ต่อพระคลังราชการไปเตียงแว่นฟ้า ๔ เตียงสรง ๒ รวม ๖ ผืน แล้ว
 ให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปปูเตียงสรงผืนหนึ่ง แล้วให้เบิกม
 หม้อเงิน ๔ ค่ำหม้อทองขาว ๔ ค่ำต่อท่านข้างในได้นำพระพุทธรณ์ แล้ว
 ให้รับพระชันษาพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ต่อท่านข้างใน
 เชิญไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ แล้ว
 ให้ทำบัตรหยวกกล้วยใหญ่ส้ม ๑ เล็กส้ม ๑ คางหม ๑ รวม ๓ บัตร
 ส่งให้ วิโรเวลาบ่ายวันอาทิตย์เดือน ๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ แล้วให้รับมหาตเล็ก
 ต่อนายเวรมหาตเล็ก ๑๖ คนมาแต่งตัวเป็น อินทร์ พรหม แท้เสด็จ
 ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้พระคลังในซ้าย จ่ายค่ายคิยให้สังฆการี ทำสายสัญญาณให้พ่อ
พระสงฆ์^๕ ถอสวด วงเตียงพระมณฑล วงเตียงสรง แล้วให้เอา
ช่างเงินไปตั้งสำหรับใส่น้ำชำระเท้าพระสงฆ์^๕ ค่ำหนึ่ง

อนึ่งให้ล้อมพระราชวังสานกระจากใส่เครื่องไทยทานกันกว้างคอก
๓ นิ้ว ๕๑ ใบ ให้เข้าขอยผูกหวายปิดกระคายงทุกใบ แล้วให้หลาว
ไม้กลัดสำหรับจะไต้เย็บกระทงเจิมใส่กระจาก ๓๐๐ กำ ๆ ละ ๓๐ อัน
ให้เร่งเอาเข้ามาส่งณทิมคายนววังแต่ณวันพลีเดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำ แล้ว
ให้ไพร่ตักน้ำใส่อ่างเงินชำระเท้าพระสงฆ์^๕ ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้พระคลัง ราชการ จ่ายเสื้ออ่อนให้แก่สนมพลเรือนสำหรับอยู่
เตียงแวนฟ้า ๔ เตียงสรง ๒ รวม ๖ ผืน

อนึ่งให้ขุนสิทธิชาติ ชีพอพรหมณ์ ทั้งปวงเข้าไปบอกชาวพระมาลา
ภญา ให้ผูกพระธำมรงค์ประจำทิศสำหรับทิศให้ต้องตามทิศ แล้วให้
ถวายน้ำกลศน้ำสังข์ แล้วโปรยเข้าตอกน้ำเสด็จเมื่อพึงสวด ๓ วันสมโภช
เวียนเทียน ๓ วัน ๆ ละ ๗ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้กรมनाจ่ายเข้าสารซัอมให้แก่วิเสทหุงถวายพระสงฆ์ ๕๐ รูป
เข้า ๒ ถึง ๓๐ ทนาน แล้วให้เอาเข้าสารไปส่งท่านข้างในระไต้ใส่กระจาก
๕๐ กระจาก ๆ ละ ๕ ทนาน รวมเข้า ๑๒ ถึง ๓๐ ทนาน เข้ากัน ๒ ราย
เปนเข้าสาร ๑๕ ถึง ให้เร่งจ่ายให้แก่ณวันเสาร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ

อนึ่งให้ขุนภักดีอาสา ขุนโยธากัณฑ์ จัดทนายเลือกหอกไปยกสำรับ
ของข้าวของหวานถวายพระสงฆ์เวลาเช้าณวันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ
๕๐ รูป

อนึ่งให้หลวงมหามนเทียรเชิญพระแสงขอ ชนิกัน ไปตั้งณเคียง
พระมณฑลเวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ

อนึ่งให้หม้องไชย มโหรีพิพากย์ แตรสังข์ กลองแขก เข้าไป
เตรียมประโคมเวลาบ่ายณวันเดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำ ทั้ง ๓ วัน

ครั้นรุ่งขึ้นณวันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เวลาเช้าให้เตรียมประโคม
อีกเวลาหนึ่ง และให้เตรียมประโคมเมื่อสมโภชเวียนเทียนณพระที่นั่ง
จักรพรรดิพิมานณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ เวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ขุนศรีสุมพร เบิกยืมหม้อเงินต่อชาวพระคลังมหาสมบัติ
๔ คู่ เอาหม้อทองขาว ๓ ชิ้น ๓ คู่ ใส่น้ำพระพุทธรูป แล้วให้รับเอานางเลิ้ง
ต่อกรมพระนครบาล ๒ คู่ ไปยว้หลวงสำหรับยัดหม้อน้ำด้วยงทุกใบ แล้ว
ให้เอาตากตะไกรทองหม้อน้ำ เอาไปตั้งณเคียงพระมณฑลเวลาเช้าณวัน
ศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ ครั้นถึงวันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เมื่อโสกันต์นั้น
ให้ยกหม้อน้ำพระพุทธรูปซึ่งเอามาตั้งนั้นส่งให้ชาวที่ถวายพระเจ้าลูก
เธอ หลานเธอ ให้สรงเหมือนอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมาณอากาศเอาพรมใหญ่ไปปู เอาฉากไปตั้ง
บนพระมหาปราสาทเวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ ก็ให้เอาพรม
ใหญ่ไปปูณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานเมื่อสมโภชเวียนเทียนณวันเดือน ๖
ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ เวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้นายเวรมหาดเล็กจัตมหาดเล็กทั้ง ๔ เวน ส่งให้สันมพลเรือน
แต่งเป็น อินทร์ พรหม ๑๒ คน แล้วให้จัตมหาดเล็กเชิญพระแสง
แห่หว่างเครื่องสูงหน้าหลัง ๓๐ พันขึ้นยืนยาวตามเสด็จ ๗ รวม ๑๗ คน
ทั้ง ๒ วัน

อนึ่งให้พินเงินชาวพระราชยาน จัตพระราชยาน ๔ องค์ พระเสลี่ยง
๓ องค์ ให้รับเลขต่อ พันพุม พันเทพราช มาหามพระราชยานองค์ละ
๑๐ คน ๔ องค์ ๔๐ คน ทามเสลี่ยงองค์ละ ๘ คน ๓ เสลี่ยง ๒๔ คน รวม
๒๔ คนรับส่งเสด็จพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ฟังสวดและสมโภชเวียน
เทียนวันละ ๗ องค์ทั้ง ๒ วัน

อนึ่งให้ชาวที่เตรียมเคียงพระราชยาน พระเสลี่ยงพระเจ้าลูกเธอ
หลานเธอเมื่อเสด็จทรงฟังสวด เมื่อสมโภชเวียนเทียนวันละ ๔ คนทั้ง ๒ วัน

อนึ่งให้หลวงแก้วพระคลังสวน ส่งใบตองตานีสำหรับเย็บกระทง
รองกระจาก แห้ง ๒๐ มัดๆ ละ ๑๐ ยอด สัก ๓๐ มัดๆ ละ ๑๕ ยอด มละกอ
ลูกใหญ่สำหรับแกะรูปสัตว์ใส่บายศรี ๑๕๐ ใบ ให้เร่งเอามาส่งณทิมดาบ
ชาววังฉนวนเสาร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ

อนึ่งให้นายเวรปลัดเวร พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งโสกันต์นั้น
เขาพระเชนบกในเจ้ามาแต่งรับเสด็จเมื่อเสด็จฟังสวดทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ชัยไม้มื่นเทจาว์ไปเตรียมแห่นำเสด็จเมื่อเสด็จฟังสวด
โสกันต์ เวียนเทียนวันละ ๗ คนทั้ง ๒ วัน

อนึ่งให้มหาดไทยกลาโหมหมายบอกข้าทูลลออง ฯ ผู้ใหญ่ผู้น้อย
ฝ่ายทหารพลเรือนให้พร้อมกัน รับแวนสมโภชเวียนเทียน พระเจ้าลูกเธอ

หลานเธอ ๑๑
ณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ
๑๕ ค่ำเวลาบ่าย ๒ โมงกึ่ง ๗ บาททั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ราชบัณฑิตเชิญพระสัรรักธาตุ พระไชย เข้าไปตั้งณเคียง
พระมณฑลเวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ

อนึ่งให้ พันพุม พันเทพราช เกณฑ์เลขส่งให้พันเงินชาวพระราช
ยานหามพระราชยานองค์ละ ๓๐ คน & องค์ ๔๐ คน หามเสลี่ยงองค์ละ
๘ คน ๓ เสลี่ยง ๒๔ คนรวม ๖๔ คน ให้เกณฑ์ส่งให้แต่ณวันพฤหัสบดี
เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ

อนึ่งให้พระราชมาณเกณฑ์ขบกลองชนะ ๑๐ คู่ ๒๐ คน แตรวง
๓ คู่ แตรฝรั่ง ๒ คู่ รวม ๕ คู่ ๑๐ คน สังข์ ๑ รวมทั้งสิ้น ๓๓ คน
แห่ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งเกณฑ์ข้าทูลลอองฯ เคียงพระราชยาน พระเสลี่ยง องค์ละ
๔ คน ๗ องค์ ๒๘ คน ให้มาเคียงแห่ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้ตัวสัตว์วักงักกับเครื่องสูงแห่หน้า ๒ คน

อนึ่งให้ท่านพนักงานข้างในแต่งเครื่องขบพระหัตถ์เครื่องทองใหญ่
ให้มีพุ่มเข้าตอกคอกไม้ธูปเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม ส่งให้สนม
พลเรือนเชิญไปตั้งณวันเดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๓ ค่ำ เวลาบ่ายวันละ
สำหรับ ๓ วัน ๓ สำหรับ ๑๒ ค่ำเวลาเช้าสำหรับ ๑ รวม ๔ สำหรับ แล้วให้แต่ง
เครื่องกระยาสนานให้ครบส่งให้สนมพลเรือนแต่ณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ
เวลาบ่ายให้ทันเข้าพระมณฑล แล้วให้เชิญพระชันษาพระเจ้าลูกเธอ

หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ส่งให้สนมพลเรือนเชิญไปตั้งด้วย แล้วให้จ่าย
เทียนให้สนมพลเรือนสำหรับตามกลางคืนหนักเล่มละ ๒ สลึง คั่นละ
๒๐ เล่ม ๓ คั่นเป็นเทียน ๖๐ เล่มอย่าให้ขาดได้

อนึ่งให้วิเสทกลางของคารวของหวานแต่งสำหรับถวายพระสงฆ์เวลา
เช้าฉวันขึ้นเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ของคารว ๕๐ สำหรับ ๗ ละสลึงเพื่อง
ของหวาน ๕๐ สำหรับ ๗ ละสลึง แล้วให้เบิกเข้าสารซัอมต่อกรรมนามาหุง
ถวายพระสงฆ์ ๒ ถึง ๓๐ ทนาน

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่ง ขายศรีแก้ว ขายศรีทอง ขายศรีเงิน
รวม ๓ สำหรับ ให้มีเข้าขันเชิง ฟานรองน้ำกวั่นเวียนเทียน ๗ คิกวั่น
เทียนนอกขายศรี แข่งหอม น้ำมันหอม มะพร้าวแก้ว เครื่องขายศรีเปด
ปากทอง ของเคียงให้พร้อม แล้วให้ยกเข้าไปตั้งณพระที่นั่งจักรพรรดิ
พิมานฉวันขึ้นเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ เวลาบ่ายให้ทันฤกษ์ ๒ โมง
กับ ๗ บาท ทั้ง ๓ วัน แล้วให้แต่งขายศรีทอง ๓ ชั้น ให้ใส่ขนมเล็กน้อย
กล้วยอ้อยหมากพลูขบเทียนเข้าตอกคอกไม้ แล้วให้เย็บกระทงเปล้า
น้อยๆ สำหรับยัตร ๓๐ ใบ ให้มีเครื่องกระยาบวชสำหรับจะไ้บูชาเทวดา
ให้เอาเข้าไปส่งให้แก่โหรแต่เวลาบ่ายฉวันอาทิตย์เดือน ๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูแต่งเกสรธูปธูปเทียนถวายพระสงฆ์ฉวันขึ้นเดือน ๖
ขึ้น ๘ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำ เวลาบ่ายวันละ ๕๐ ของ ๑๒ ค่ำ เวลาเช้า ๕๐ ของ
แล้วให้แตงน้ำชาถวายพระสงฆ์ทั้ง ๕ เวลา และให้เจ้าพนักงานทั้งนี้
เตรียมการให้พร้อมเหมือนอย่างโสกันต์ทุกครั้งตามรับสั่ง

พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๑ พระองค์

பு
புது 1.9. 1965 (W.9. 1965)

ด้วยเจ้าพระยาศรีธรรมราช รับสั่งไล่เกล้าฯ สั่งว่า ซึ่งสั่งไป
แต่ก่อน จะตั้งมงคลการโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๗ พระองค์
จะได้ยกตั้งสวดฉนวนเดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำ รุ่งขึ้นฉนวนจันทร์
เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ จะได้โสกันต์นั้น หลวงโลกทิพย์โหม่ขอปรึกษา
สมเด็จพระพนรัตน์ คำฉนวนพระฤกษ์ทุกเกล้าฯ ถวาย จะได้ตั้งมงคล
การโสกันต์พระเจ้าลูกเธอหลานเธอเลื่อนออกไป จะได้ตั้งสวดฉนวน
เดือน ๖ แรม ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวลาบ่าย รุ่งขึ้นฉนวนพฤหัสบดี
เดือน ๖ แรม ๗ ค่ำ เวลาเช้าโมงหนึ่งกับ ๓ บาท แปรพระพิภตร
ไปทิศอีสาน . เปนกำหนดพระฤกษ์เกศฉินฤกษ์ จรดพระกรรวิ
กรรไกร ครั้นรุ่งขึ้นฉนวนเดือน ๖ แรม ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ เวลาบ่าย
๒ โมงกับ ๗ บาท พระฤกษ์จะได้สมโภชเวียนเทียน ๓ วันนั้นให้
มหาดไทย กลาโหม หมายถึงเจ้าพนักงานทั้งปวงเหมือนอย่างสั่ง
มาแต่ก่อน ให้ทั่วทุกพนักงานการตามรับสั่ง

เกณฑ์เลือกหามพระราชยานองค์ละ ๓๐ คน & องค์ ๕๐ คน หาม
พระเสลี่ยงองค์ละ ๗ คน ๓ เสลี่ยง ๒๔ คน พันเงินคุม ๓

เชิญเครื่องสูง เครื่อง ๕ ชั้น ๒ ลำรับ บังพระสุริย์ ๒ ลำรับ
 บังแทรก ๒ ลำรับ รวม ๔๔ คน พันทองคำ ๓ รวมทั้งสิ้น ๔๕ คน
 เคียงพระราชยาน ๔ เคียงพระเสลี่ยง ๓ อิงคัล ๔ คน รวม
 ๗ อิงคัล ๒๘ คน

เชิญพระแสงแห่หว่างเครื่องสูง หน้า ๖ หลัง ๔ รวม ๑๐ คน
 เปนอินทร์ ๘ พรหม ๘ รวม ๑๖ คน กำกับเครื่องสูง ๒ กลองชนะ
 จำ ๒ กลอง ๘ คี่ ๑๘ รวม ๒๐ คน แตรวง ๓ แตรฝรั่ง ๒ รวม ๕ คี่
 ๑๐ คน สังข์ ๑ รวม ๑๑ คน

๔ เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าหลานเธอ ๖ พระองค์

ขุฎย จ.ศ. ๑๑๖๕ (พ.ศ. ๒๓๔๖)

ด้วยเจ้าพระยาตรีธรรมวิราช ราชสังฆเถระ ๑ ตั้งว่า หลวงโลกที่ป
 ไหรมีข้อความพระฤกษ์ทุกเกล้า ๆ ถวาย ว่าพระฤกษ์จะได้ตั้งมงคล
 การโสกันต์ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าลมูล พระองค์เจ้าคัมภีร์ พระองค์
 เจ้ายัง พระองค์เจ้าสุมา พระองค์เจ้าสังขตัต พระองค์เจ้าวงมพล
 รวม ๖ พระองค์ ณพระที่นั่งสุทิตมหาราชาตพรหมในพระราชพิธีสม
 พิธฉินต์ แลพระเจ้าหลานเธอซึ่งจะโสกันต์นั้นจะเสด็จออกฟังสวด
 พระพุทธมนตร์ ณวันเดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำ ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ เวลาบ่าย ๓ โมง
 ทั้ง ๓ วัน ครั้นถึงณวันเสาร์เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำ ขุฎยเขมยศึก
 เวลาบ่ายแล้วโมงหนึ่งกับ ๓ บาท พระเจ้าหลานเธอจะได้แปรพระพักตร์

ไปทิศหรวก เป็นกำหนดพระฤกษ์เกศฉินทฤกษ์ จรดพระกรรวิกกรรไกร
พระสงฆ์ในพระราชพิธี ๖๔ รูป จะได้รับพระราชทานฉันแล้วจะได้ถวาย
ไทยทาน ครั้นเวลาบ่ายโมง ๔ บาทพระฤกษ์จะได้ตั้ง ขายศรีแก้ว
ขายศรีทอง ขายศรีเงิน สมโภชเวียนเทียนพระเจ้าหลานเธอ เวลา
บ่ายฉวันเสาร์เดือน ๕ แรม ๑๔ ค่ำเวลาหนึ่งนั้น

ให้สนมตำรวนออกปลูกบ้านสงฆ์ขึ้นที่มุกพระมหาปราสาทค้ำวัน
ตรกิมข้างใต้ให้มันคง แล้วให้เอาเตียงขึ้นไปตั้งสำหรับพระเจ้าหลาน
เธอโสกันต์แล้วจะได้สงฆ์ และเตียงนั้นให้มีเส้าซื่อโครงเพดานผ้าขาว
มีระบายรอบทั้ง ๔ ด้าน ให้ปลูกเหมือนอย่างทุกครั้ง ให้ปลูกให้แล้ว
แต่ฉวันจันทร์เดือน ๕ แรม ๘ ค่ำ

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภาษาพระแสงต้น แต่งเครื่องพระกระยาसन
แล้วให้เชิญพระอำมรงค์ พระกรรวิกกรรไกร และลวดทอง ลวดเงิน
พายทอง พายเงิน และพระเขนยรองพระกร นลองค์แด่พระ
ธำมรงค์ แล้วให้จับมณฑปขึ้นตั้งถวายพระเจ้าหลานเธอเมื่อเสด็จออกทรงฟัง
สวดพระพุทธมนต์ทั้ง ๒ พระองค์ แล้วให้จักพานรองเครื่องกระยาसन ๑
มกรุดส้มข่อย ๑ ใบมะตูมหญ้าแพรก ๑ แด่พระอำมรงค์สำหรับทิศ

อนึ่งให้สนมพลเรือนเบิกยืมหม้อเงินต่อท่านข้างใน ใส่น้ำพระพุทธ
มนต์ไปตั้ง ๘ ค่ำ และให้ทำบัตรหยวกกล้วย ๕ มุม ใหญ่ ๑ น้อย ๑
คางหมู ๑ รวม ๓ บัตร ส่งให้โหรแต่ฉวันศุกร์เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ
เวลาบ่าย ให้เบิกเส้าอ่อนต่อพระคลังราชการอยู่เตียงที่สงฆ์ด้วย แล้ว

ให้รับพระชันษาพระเจ้าหลานเธอซึ่งจะได้โสกันต์ต่อท่านข้างใน เชิญ
ไปตั้งณเตียงพระมณฑลให้ทันคั้งนำวงกายฉนวนพุทไธสน์ ๔ แรม ๑๑ ค่ำ

อนึ่งให้ขุนสิทธิราชาตีขีพพรหมณ์ทั้งปวง เข้าไปบอกชาวพระ
มาลาภษาให้ผูกพระอำมรงค์ประจำทิศให้ตั้งตามทิศ และให้ร่อนน้ำกลศ
น้ำสังข์ และให้เตรียมไพร่เข้าตอกวันละ ๖ คนเมื่อเสด็จออกทรงฟัง
สวดพระพุทธรูป

อนึ่งให้ขยับไม้ฉัตรมาเตรียมรับเสด็จเมื่อเสด็จออกทรงฟังสวด
วันละ ๖ คนทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้โหรมีขอรับบัตรต่อสนมพลเรือน แล้วให้เตรียมรับเสด็จ
ส่งเสด็จเมื่อทรงฟังสวดพระพุทธรูปวันละ ๖ คน

อนึ่งให้ล้อมวังสานกระจาดกันกว้างศอกหนึ่ง ๖๔ ใบ ให้เข้าขอบ
ผูกหวายขั้ดกระดากงทุกใบ อ่าให้เอากระจาดยาฉุนไมกซ์มาส่งเป็น
อันขาดที่เดียว ให้เร่งสานกระจาดอื่นมาส่งฉุนทิมดาบชาววังแต่ฉวัน
พฤหัสขึ้น ๔ แรม ๑๒ ค่ำ

อนึ่งให้กรมนายเข้าสารสำหรับใส่กระจาดๆ ละ ๕ ทนาน กระจาด
๖๔ ใบเป็นเข้าสาร ๑๖ ถัง

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่ง ขายศรีแก้ว ขายศรีทอง ขายศรีเงิน
๓ สำหรับ ให้มีเข้าขันเชิง ฟานรอนน้ำรักแฉ่นเวียนเทียน ๆ ติดแฉ่น
เทียนนอกขายศรี แป้งหอม น้ำมันหอม เครื่องขายศรี มพร้าวแก้ว

เปิดปากทองของเคียงให้พร้อม ให้ยกไปตั้งแต่ณวันศุกร์เดือน ๕
 แรม ๑๓ ค่ำเวลาบ่ายโมงหนึ่งกับ ๕ บาท แล้วให้แต่งบายศรีทอง ๓ ชั้น
 ให้มีขนมเล็ก ขนมน้อย กล้วยอ้อยหมากพลู เข้าตอกคอกไม้รูปเทียน
 แล้วให้เย็บกระถางน้อย ๆ สำหรับยंत्र ๓๐ ใบ ให้มีเครื่องกระยาบวช
 สำหรับจะไต่บูชาเทวดา ให้เอาไปส่งให้ ไพร่แต่ณวันศุกร์เดือน ๕
 แรม ๑๓ ค่ำเวลาบ่ายอย่าให้ขาดได้

อนึ่งให้พระคลังราชการจ่ายเสื่ออ่อนให้สนมพลเรือนสำหรับปูที่ทรง
 ให้พอ และให้เจ้าพนักงานเตรียมการให้พร้อมจงทุกพนักงานตามรับสั่ง
 ๕ เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๑๐ พระองค์
 บัณฑิต จ.ศ. ๑๓๖๖ (พ.ศ. ๒๓๔๗)

ด้วยเจ้าพระยารัตนาพิพิธ ผู้ว่าที่สมุหนายก รับสั่งไล่เกล้า ๆ
 สั่งว่า หลวงโลกทิพย์ไพบูลย์ขอคำฉนวนพระฤกษ์ทุกเกล้า ๆ ถวาย ว่าพระ
 ฤกษ์จะได้ตั้งมงคลการโสกันต์ พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าดาการ ๑
 พระองค์เจ้าดวงจักร ๑ รวม ๒ พระเจ้าลูกเธอในพระราชวังบวร ฯ พระ
 องค์เจ้าสุทธ ๑ พระองค์เจ้าบัว ๑ พระองค์เจ้าบุปผ ๑ พระองค์เจ้าคุณ ๑^{*}
 รวม ๕ พระเจ้าหลานเธอ ในกรมหลวงอิศรสุนทร เจ้าพระยา ๑ ในกรม
 หลวงนรินทรพรหมเรศร์ เจ้าสมรวาง ๑ ในกรมขุนพิทักษ์มนตรี เจ้ายม ๑
 เจ้าพลับ ๑ รวม ๕ รวมทั้งสิ้น ๑๐ พระองค์ ณพระที่นั่งสุลลิตมหาราชาต

* ซ้ำกับฉบับบุญ

พระสงฆ์ ๕. รูปจะไ้เจริญพระพุทธรูปมนต์ ฌวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ ๕ ค่ำ
 ๖ ค่ำ บัชวคคคก เวลาบ่าย ๒ โมง ๖ บาท แล้วจะไ้เจริญพระเจ้า
 ลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์เสด็จออกทรงฟังสวดทั้ง ๓ วัน ครั้นรุ่ง
 ขึ้นฌวันพฤษหสภิก์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำเวลารุ่งแล้วโมงกับบาทหนึ่ง แปร
 พระพักตร์ไปทิศอีสาน เปนกำหนดพระเกศฉินทฤกษ์ จรดพระกรรวบ
 กรรไกร แล้วพระสงฆ์จึงรับพระราชทานฉิน ถวายเครื่องไทยทาน
 แล้วพระฤกษ์จะไ้สัสมโภชเวียนเทียนพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่ง
 โสกันต์ณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ฌวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ
 เวลาบ่าย ๒ โมง ๓ บาท ทั้ง ๓ วันนั้น

ให้ ๔ ตำรวจเอาเตียงแวนฟ้าสำหรับพระราชพิธีตรุษเข้าไปตั้งเตียง ๑
 ให้มีเสาชื่อโครงเพดานมีระบาย กับเตียงรองพระพุทธรูปด้วยเตียง ๑
 แล้วให้ปลุกศาลเทวดาคำนวณออกศาล ๑ ลตเป็นสองชั้น มีตาชแลง
 ปักธงด้วย ให้ปลุกศาลเทวดาแล้วเอาเตียงเข้าไปตั้งให้แล้วแต่ฌวัน
 เดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้สนมตำรวนอกปลุกเกยลตเป็นสองชั้น รับเสด็จทพระแสง
 ท้ายพระมหาปราสาทคำนวณออกเกย ๑ แล้วให้ปลุกร้านสงฆ์ทมิช
 พระมหาปราสาทคำนวณตกข้างใต้ให้มันคงคิ แล้วให้เอาเตียงสำหรับ
 สรงไปตั้ง ให้มีเสาชื่อโครงเพดานตาผ้าขาวมีระบายทั้ง ๔ ด้านเตียง ๑
 ให้ทำน้ำสำหรับพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ จะเสด็จขึ้นทางพระแสง ๒ น้ำ
 แล้วให้เอาม่านขาวผูกเตียงทสรง ๓ ผืน ให้เร่งทำให้แล้วแต่ฌวัน
 เดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภาษาแต่งเครื่องพระกระยาसन และให้
 เชิญพระอัมวงศ์และเครื่องพิไชยสงคราม พระกรรวิกกรไกร ลวด
 ทอง ลวดเงิน พายทอง พายเงิน รองเครื่องทรงสนาน มงกุฎสัมปโยย
 ใบมทุมัญญาแพรก และพระอัมวงศ์สำหรับทักทิมพระมงคลยันต์ และ
 ตกแต่งการให้พร้อม ให้เอาเข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่ณวัน
 เดือน ๑๓ ขึ้น ๕ ค่ำเวลาเช้า และให้ถวายพระมงคลยันต์พระเจ้าลูกเธอ
 หลานเธอทั้ง ๓๐ พระองค์ แล้วให้เชิญพระกลดไปกันเมื่อเสด็จออกฟัง
 สวด เวียนเทียนวันละ ๓๐ พระองค์ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้หลวงสำเร็จพระขรรค์ หลวงสรรพอาวุธ เชิญพระแสง
 หอกองค์ ๓ พระแสงง้าวองค์ ๓ พระแสงดาบไทยองค์ ๓ พระแสงดาบ
 ย่นองค์ ๑ รวม ๕ องค์ และให้เชิญโล่หันทนเหล็กทาสีทักทิมของชาว
 ค่ำ ๓ ทวน ๒ คัน เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่เวลาเช้า ณวันเดือน
 เดือน ๑๓ ขึ้น ๕ ค่ำ

อนึ่งให้พระอัครเนตร หลวงศรีสำแดง เชิญพระแสงบันคาบศิลา
 ไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่เวลาเช้าณวันเดือน เดือน ๑๓ ขึ้น ๕ ค่ำ ๒ องค์

อนึ่งให้แสงสรรพาวุธเชิญพระแสงขอ ๑ ชนิกัน ๑ ไปตั้งณเตียง
 พระมณฑลเวลาเช้าณวันเดือน เดือน ๑๓ ขึ้น ๕ ค่ำ

อนึ่งให้พันทองขาวเครื่องพระอภิรมย์ เชิญพระเสมาธิปัตติ ๑ พระฉัตร
 พิไชย ๑ พระเกวาทาย ๑ รวม ๓ องค์เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่
 เวลาเช้าณวันเดือน เดือน ๑๓ ขึ้น ๕ ค่ำ

อนึ่งให้ส่งหมากวี่เชิญธงไชย กระบี่ครุฑ ไปตั้งณเคียงพระมณฑล
คู่ ๑ แล้วให้นมิต์พระสงฆ์ราชาคณะ ๕๐ รูปเจริญพระพุทธมนต์เวลา
บ่ายทั้ง ๓ วัน แล้วให้รับเกสร์ของคาสน์ต่อวิเสทหมากพลูดวายพระสงฆ์
แล้วให้เบิกค่ายคิยต่อพระคลังในซ้าย ทำสายสิญจน์วงเคียงพระมณฑล
วงเคียงที่สระ สำหรับพระสงฆ์ ถือสวดด้วย

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัตเอาอาสนะไปแต่งที่ถวายพระสงฆ์ให้พอ
๕๐ รูป แล้วให้เอาผ้าสรงเตรียมทูลเกล้าฯ ถวายจบพระหัตถ์ ๕๐ ผืน

อนึ่งให้ ไหorme ชื้อเตรียมรับเสด็จส่งเสด็จพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ
๓๐ พระองค์ ซึ่งจะโสกันต์ แล้วให้รับบัตรแลเครื่องบัตรบูชาเทวดา
ตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขันน้ำไปตั้งถวายพระสงฆ์
ให้พอ ๕๐ รูป

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษจ่ายผ้าขาวนางเหยี่ยวให้แก่ไพร่สำหรับป
ศาล ๒ ท่อน ๆ หนึ่งยาว ๘ ศอก สำหรับรองศาลท่อนหนึ่งยาว ๓ ศอก
ให้จ่ายให้แก่ฉนวนเดือน ๓๓ ชัน ๔ คำ

อนึ่งให้กรมพระนครบาลเอานางเลี้ยงที่ใหญ่ใบสนิท ไปส่งให้แก่
ขุนศรีสยุมพรชำนานสง สำหรับจะใส่ใส่น้ำพระพุทธมนต์ ๒ คู่ ใบขี้
หลวงสำหรับขี้ปากหมอน้ำ ๓๐ ใบ สังเวียนฟางรองหมอน้ำ ๔ ขก สัง
เวียนฟางเช็ดเท้าพระสงฆ์ ๒ อัน ให้เร่งเอาเข้ามาส่งแต่ฉนวนเดือน ๓๓
ชัน ๔ คำเวลาเช้า

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องขบพระหัตถ์เครื่องทองใหญ่ ต่อท่าน
พนักงานข้างในเชิญไปตั้งณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวลาบ่าย
วันละสำหรับ ขึ้น ๘ ค่ำเวลาเช้าสำหรับหนึ่ง รวม ๕ วัน ๕ สำหรับ ให้มี
พุ่มเข้าตอกดอกไม้สำหรับเครื่องให้พร้อม แล้วให้เบิกเสื่ออ่อนต่อพระ
คลังราชการแผ่นดินแขวนผ้า ๕ เติ่งสรวง ๒ รวม ๖ ผืน แล้วให้เบิก
ผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปยุติ่งสรวงผืน ๑ แล้วให้เบิกยืมหม้อเงิน
๕ คู่ หม้อทองขาว ๕ คู่ รวม ๘ คู่ ต่อท่านข้างในใสน้ำพระพทมนตร์
แล้วรับพระขันยาพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งระไลกันต์ต่อท่านข้างใน
เชิญไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ แล้วให้
ทำบัตรหยวกกล้วยใหญ่ ๕ มุม ๑ เล็ก ๕ มุม ๑ คางหมู ๑ รวม
๓ บัตร สั่งให้โหระเวลาบ่ายณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๖ ค่ำ

อนึ่งให้พระคลังในซ้ายจ่ายต้ายกิบให้สังฆการีทำสายสัญญาณให้พอ
พระสงฆ์ถวีสวด วงเตียงพระมณฑล วงเตียงสรวง แล้วให้เอาอ่างเงิน
ไปตั้งสำหรับใสน้ำชำระเท้าพระสงฆ์ ๑

อนึ่งให้ลัษณวิธานกระจากสำหรับใส่เครื่องไทยทานกันกว้างคอก
๓ นิ้ว ๕๑ ใบ ให้เข้าขอยปีติกระจากขึงทุกใบ แล้วให้หาลาวไม้กลัด
สำหรับจะไต้เขี่ยกระถางเงินใส่กระจาก ๑๑๐ กำ ๆ ละ ๓๐ อัน ให้เร่งเอา
เข้ามาส่งณทิมตายุชาววังณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ แล้วให้เกณฑ์ไพร่
ตักน้ำใส่อ่างเงินชำระเท้าพระสงฆ์ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้พระคลังราชการจ่ายเสื่ออ่อนให้แก่สนมพลเรือนสำหรับยุติ่ง
แขวนผ้า ๕ เติ่งสรวง ๕ รวม ๘ ผืน

อนึ่งให้ขุนสิทธิชาติซึ่งพ่อพราหมณ์ทั้งปวงเข้าไปบอกชาวพระมาลา
 ญาให้ผูกพระธำมรงค์ประจำทิศสำหรับทิศให้ต้องตามทิศ แล้วให้
 ถวายน้ำกลศน้ำสังข์ แลให้ไปรยเข้าตอกนำเสด็จเมื่อฟังสวด ๓ วัน
 เมื่อสมโภชเวียนเทียน ๓ วัน ๆ ละ ๑๐ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้กรมนายเข้าชำระซ่อมหุงถวายพระสงฆ์ ๕๐ รูป เข้า ๒ ถึง
 ๓๐ ทนาน แลให้เอาเข้าสารไปส่งท่านข้างในจะได้ใส่กระจาก ๕๐
 กระจาก ๆ ละ ๕ ทนานเป็นเข้าสาร ๑๒ ถึง ๓๐ ทนาน เข้ากัน ๒ รวย
 เป็นเข้าสาร ๑๕ ถึง ให้เร่งจ่ายให้แก่ณวันเดือน ๑๓ ขึ้น ๖ ค่ำ

อนึ่งให้ขุนภักดีอาสา ขุนโยธาทักจิ จัดทนายเลือกหอกไปยกสำหรับ
 ของคารวของหวานถวายพระสงฆ์เวลาเข้าณวันเดือน ๑๓ ขึ้น ๗ ค่ำ ๕๐ รูป

อนึ่งให้หมองไชย มโหรี บัณฑิต แตรสังข์ กลองแขก เข้าไป
 เตรียมประโคมเวลาบ่ายณวันเดือน ๑๓ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำทั้ง ๓ วัน
 ครบรุ่งขึ้นณวันเดือน ๑๓ ขึ้น ๗ ค่ำเวลาเช้า ให้เตรียมประโคมอีกเวลา ๓
 แลให้เตรียมประโคมเมื่อสมโภชเวียนเทียน ณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน
 ณวันเดือน ๑๓ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำเวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ขุนศรีสุยุมพร เบิกยืมหม้อเงินต่อชาวพระคลังมหาสมบัติ
 ๔ ค่ำ หม้อทองขาวสามชั้น ๓ ค่ำใส่น้ำพระพุทธรณ์ แลให้รับเอา
 นางเล็งต่อกรมพระนครบาล ๒ ค่ำ ไปบัวหลวงสำหรับยัดปากหม้อน้ำ
 จงทุกใบ แลให้เอาดาบตะไลรองหม้อน้ำเข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑล
 เวลาเข้าณวันเดือน ๑๓ ขึ้น ๔ ค่ำ

ครั้นถึงณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำเมื่อโสกันต์นั้น ให้ยกน้ำพระ
พุทธมนตร์ซึ่งเอามาตั้งส่งให้ชาวท้าววยพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ให้สิ่ง
เหมือนอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ชาวพระคลังพินาศเอาพรหมใหญ่ไปไป เอาฉลากไป
ตั้งบนพระมหาปราสาทเวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ แล้วให้เอา
พรหมใหญ่ไปปลงพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาณ เมื่อสมโภชเวียนเทียนณวัน
เดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ เวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ชาวพระราชยานจักเสลี่ยงงารับเสด็จพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ
ซึ่งจะโสกันต์ ๓๐ องค์ ให้มาเตรียมรับเสด็จส่งเสด็จแต่ณวันเดือน ๑๑
ขึ้น ๔ ค่ำไปจนณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๙ ค่ำ เวลาบ่าย

อนึ่งให้ชาวท้าวเตรียมเคียงพระเสลี่ยงพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ
เมื่อทรงฟังสวดสมโภชเวียนเทียนวันละ ๓๐ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้นายเวร ปลัดเวร พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ที่จะโสกันต์
นั้น เอาพรหม เอาเชนยทินเข้ามาแต่งรับเสด็จในฉลากเมื่อทรงฟังสวด
พระพุทธมนต์ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้พระแก้วพระคลังสวน ส่งใบทองตานสำหรับเย็บกระทง
รองกระชาต แห้ง ๒๐ มัด ๆ ละ ๓๐ ยอด สด ๓๐ มัด ๆ ละ ๑๕ ยอด
มะละกอลูกใหญ่สำหรับแกะรูปสัตว์ใส่บายศรี ๑๕๐ ใบ ให้เร่งเอามาส่ง
ณทิมดาบชาววังณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ

อนึ่งให้ขี้ไม่ยัดเตาไว้ไปเตรียมนำเสด็จ เมื่อเสด็จฟังสวด
โสกันต์ เวียนเทียนวันละ ๓๐ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้มหาดไทย กลาโหม หมายบอกข้าทูลละออง ฯ ผู้ใหญ่
ผู้น้อยให้พร้อมกันรับแว่นสมโภชเวียนเทียนพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ
ณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ฅวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ เวล่าย่ำ
๒ โมงกับ ๓ บาททั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ราชบัณฑิต เชิญพระสาร์วิธราชต พระฉัตรไชย เข้าไป
ตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าฅวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ

อนึ่งให้ท่านพนักงานราชวังในแต่งเครื่องเบญพรัตต์ เครื่องทองใหญ่
ให้มีผู้เข้าตอกดอกไม้ธูปเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม ส่งให้สนม
พลเรือนไปตั้งฅวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวล่าย่ำวันละ
สำหรับ ๓ วัน ๓ สำหรับ รุ่งขึ้นฅวัน ๗ ค่ำ เวลาเช้าอีกสำหรับ ๑ แล้ว
ให้แต่งเครื่องกระยาสนานให้ครบ ส่งให้สนมพลเรือนแต่ฅวันเดือน ๑๑
ขึ้น ๔ ค่ำ เวล่าย่ำให้ทันเข้าพระมณฑล แล้วให้เชิญพระชันษาพระเจ้า
ลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ส่งให้สนมพลเรือนเชิญไปตั้งด้วย
แล้วให้จ่ายเทียนให้สนมพลเรือนสำหรับตามกลางคืนหนักเล่มละ ๖ สลึง
คืนละ ๒๐ เล่ม ๓ คืนเป็นเทียน ๖๐ เล่มอย่าให้ขาดได้

อนึ่งให้วิเสทกลางของคารของหวาน แต่งสำหรับถวายพระสงฆ์
เวลาเช้าฅวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ของคาร ๕๐ สำหรับ ฯ ละสลึงเพ็ญ
ของหวาน ๕๐ สำหรับ ฯ ละสลึง ให้มีขนมจีนน้ำยาคั่ว แล้วให้เบิก
เข้าสารซ่อมต่อกรรมนามาหงถวายพระสงฆ์ ๒ ถึง ๑๐ ทานาน

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่ง ขายศรีแก้ว ขายศรีทอง ขายศรีเงิน
รวม ๓ ลำรับ ให้มีเข้าขันเชิง พานรองน้ำวักแวนเวียนเทียบ เทียนคิก
แวน เทียนขอกบายศรี แป้งหอม น้ำมันหอม มะพร้าวแก้ว เครื่อง
บายศรีเปื้อนปากทองของเคียงให้พร้อม แล้วให้ยกเข้าไปตั้งณพระที่นั่ง
จักรพรรดิพิมานฉนวนเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ เวลาบ่ายให้ทัน
ฤกษ์ ๒ โมงกับ ๓ บาท ทั้ง ๓ วัน แล้วให้แต่งบายศรีทอง ๓ ชั้น ให้มี
ขนมเล็กน้อย หมายพลอปเทียบเข้าคอกคอกไม้ แล้วให้เย็บกระทงเปล่า
น้อยๆ สำหรับยัต^{บุบ} ๓๐ ใบ ให้มีเครื่องกระยาบวชสำหรับจะไ้บูชาเทวดา
ให้เอาเข้าไปสั่งให้แกโหรแต่เวลาบ่ายฉนวนเดือน ๑๑ ขึ้น ๖ ค่ำ แต่
บายศรีทองนั้นให้ส่งฉนวนเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ก็ยให้เอาเข้าขันเชิง พาน
รองน้ำวักแวนเวียนเทียบ เทียนคิกแวน มาตั้งณเคียงพระมณฑลด้วย

อนึ่งให้วิเสทหมากพลแต่งเกสรธังคาส์ถวายพระสงฆ์ ฉนวน
เดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวลาบ่ายวันละ ๕๐ ของ ขึ้น ๗ ค่ำ
เวลาเช้า ๕๐ ของ แล้วให้แตงน้ำอัฐิถวายพระสงฆ์ ฉนวนเดือน ๑๑
ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

ครั้นรุ่งขึ้นฉนวนเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ เวลาเช้า ให้แตงน้ำชาถวาย
พระสงฆ์ออกเพลาหนึ่ง ให้พร้อมเหมือนอย่างโสกันต์ทุกครั้งตามวิธีสั่ง

๖ หมายรับสั่งเปลี่ยนแปลงเรื่องพระราชพิธีโสกันต์

พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๑๐ พระองค์

ปชวท จ.ศ. ๑๑๖๒ (พ.ศ. ๒๓๔๗)

ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ปชวทศก เวลาบ่ายโมง นิมนตนา
เรือนมาบอกว่า ทำวรจันทรสังว่า ซึ่งพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ
โสกันต์ทรงพระเสลี่ยงนั้นให้ทไว้ คงทรงเสลี่ยงแต่พระเจ้าลูกเธอ
พระองค์เจ้าทวารวกร พระองค์เจ้าดวงจักร ๒ พระองค์ ทรงทั้งเสด็จฟัง
สวดพระพุทธมนต์ ทรงทั้งเสด็จสมโภชเวียนเทียน รวม ๖ วัน

เมื่อนิมนตนั้น ต่อหน้า ฯ พณ ฯ มหาตไทย ฯ พณ ฯ กรมวัง
พระยาบำเรอภักดิ์ พระยาวิเศษโกษา นั่งอยู่ด้วย

หมายรับสั่งรัชกาลที่ ๒

๓ เรื่องพระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารดากรมหลวงจักรเจษฎา

บ.จ.อ. จ.ศ. ๑๑๗๖ (พ.ศ. ๒๓๕๗)

ด้วยเจ้าพระยาอภัยภูธร ผู้ว่าที่สมุหนายกกับพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า เจ้าจอมมารดากรมหลวงจักรเจษฎา ถึงแก่อสัญกรรม พระราชทานโกศฐู่จะได้ชักศพลงเรือศรี ณสถานริมบ้านพระยาพิชัยสมัคไปเมรุวัดสุวรรณาราม ณวันเสาร์เดือน ๓๐ แรม ๑๑ ค่ำ บ.จ.อ.ค.ก เวลาบ่าย ๖ โมง ๕ สว่าง ๓๒ รูป ฉันทเข้าเพลิง มีโขน หุ่น หนัง ดอกไม้พุ่มเพลิงระทาก่งทาก่ง ครนรุ่งขึ้นณวันอาทิตย์เดือน ๓๐ แรม ๑๒ ค่ำ เวลาบ่ายจะพระราชทานเพลิง ให้นายนิคม นายชิต รับเลขต่อ พันพุ่ม พันเทพราช ๖๐ คนมาผูกเรือศรี ๓ ลำ ขนาคักัน ๒ ลำ จะไ้ร้อยเตียงแว่นฟ้ารับโกศฐู่ ลำหนึ่งนั้นอยู่กลางให้ค่อนไปข้างหน้า จะไ้วางเสลี่ยงพระสงฆ์เสลี่ยงปรายเข้าตอก เสลี่ยงโยงศพ ให้ร้อยเตียงแว่นฟ้าต่อสนมตำรวนอก ให้ร้อยเครื่องประดับศพต่อนายเนียม นายมัจฉา ให้ร้อยกลองชนะต่อพระราชมานลงเรือศรี ให้เอาคนในลำเรือยกโกศฐู่ศพ ขนเครื่องประดับศพลงเรือชนเมรุด้วย ถ้าแลเรือศรีไม่พอให้ไปยืมเรือศรีคำต่อเจ้าพนักงานกรมพระราชวังบวร ฯ มาลำหนึ่งให้ครบ ๓ ลำ เร่งถอยเรือศรีไปประตักรับศพให้ทันกำหนดมาน

อนึ่งให้สนมตำรวจนอกเอาเตียงแวนฟ้าไปตั้งรับโกษฐที่เรือศรี เขา
พระเบญจาทไปตั้งรับโกษฐที่เมรุ ๓ ชั้น เอาห้วงเหล็กไปติดเสาเมรุจะ
ไต่ไต่ด้วยแก้วมุละห้วง แล้วให้ยืมผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปทำ
ฉนัง ๕ มุมเมรุ เพดานในเมรุ ให้ทำเชิงตะกอน ๕ เหลี่ยม สูงต่ำ
เท่าใดให้ตามช่างเขียน จะไต่แทงหยวกใส่เผาศพ แล้วให้เอาโคม
ระย้าไปแขวนแทนคอกไม้รุ่ง ๕ มุมเมรุ ให้เบิกน้ำมนัสมะพร้าวต่อชาว
พระคลังราชการให้พอตามโคมระย้า และให้ ๘ ตำรวจทำฉนวนน้ำ
ประจําท่า พลัปปลาที่ข้างหน้าข้างใน ที่สงฆ์ ที่ลงยักคน แล้วให้ถ่างหญ้า
ในทางฉนวนอย่าให้รกอยู่ไต่ ให้เอาโคมลูกฟักไปปักชักมหายังสกุล๓๒ ใบ
แล้วให้ยืมเสลี่ยงต่อชาวพระราชยานหามพระสงฆ์ ๑ ปรายเข้าตอก ๑
โยงศัพ ๑ รวม ๓ เสลี่ยง แล้วให้ยืมสัปทนต่อชาวพระอภิมยุกันพระสงฆ์
คัน ๑ เอาเชือกไปผูกชิงให้รอบเมรุ คลังในซ้ายจะไต่แขวนโคม
เอาฐานเครื่องไปตั้งที่เมรุจะไต่ตั้งเครื่องเบญจาท ๑๒ ฐาน

อนึ่งให้นายเนียม นายมัจฉา ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างสลัก จัก
แจงพระเบญจาทเครื่องชั้นส่งให้สนมตำรวจนอกไปตั้งรับโกษฐที่เมรุ ๓ ชั้น
แล้วให้เอาเครื่องสดที่ประทับศพพระยาราชสุภาวดีไปประทับพระเบญจาท
ให้ทำขั้วรับผ้าโยงศัพ แล้วบอกอย่างให้สนมตำรวจนอกทำเชิงตะกอน
แล้วให้รับหยวกต่อกรมพระนครบาลไปแทงประดับเชิงตะกอนด้วย

อนึ่งให้พระสัสดีเกณฑ์ราษฎรวัดฉัตรเบญจรงค์ไปปักกรายให้รอบเมรุ
แล้วให้กันผ้าโรงวิเสทของควา ของหวาน หมายความว่า ให้มันคงจงดี
ทั้ง ๓ โรง

อนึ่งให้พนันที่จัดแจงเครื่องเล่น โขน หุ่น วันละโรง หนึ่งคน
ละ ๒ โรง คอกไม้พุ่มเพลิงรทกัณฑ์แคเตรียมทรงทุกลึง ๓ สาย
แล้วให้เกณฑ์เรือคัก ๒ ค่ ให้มีเชือกชักงทุกลำ

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัต ชาวพระคลังมหาสมบัติ เอาอาสนะ
ไปแต่งที่ เอากระโถนไปตั้งให้พอพระสงฆ์สวดและฉัน แต่งที่ ๔ มุมเมรุ
แล้วให้พระคลังมหาสมบัติเกณฑ์ผลมะกรูดมะนาว ขุนหมื่นเข้าสมทบทั้งทาน
ตำรวจรักษาต้นกล้วยพฤษภให้พร้อมวันละ ๔ ต้น จะเป็นเงินต้นละเท่าใด
ให้กราบทูลฉลองแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องกระเบมช่อด่านข้างใน เชิญไปตั้ง
บูชาพระอิริยารม พระสงฆ์สวด ๔ สร้างวันละ ๔ สำรับ กัณฑ์เย็นคน
หนึ่งสี่เล่มละ ๑ บาทคนหนึ่ง ๑๖ เล่ม เทียนสำหรับเครื่องเล่มละ ๑ บาท
คนหนึ่ง ๒ วัน ๖๕ เล่ม เทียนโคมเล่มละ ๖ สลึง ตามชักมหา
บังสกุล ๖๕ เล่ม ตามรอยเมรุ ๓๒ เล่ม แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาว
พระคลังวิเศษมาทำผ้าโยงศพ แล้วให้เอาเสื้อ เขาม่านไปแต่งที่ข้างใน
เอาตาราง พลั้ว ขอ คิม ไปเผาศพ ให้ยกน้ำชาหมากพลูต่อวิเสทถวาย
พระสงฆ์ ให้ยกน้ำมันตามตะเกียงแก้วใช้พอ ๔ มุมเมรุ

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษไปจัดแจงโกบาย ให้จ่ายผ้าขาวให้สนม
พลเรือนโยงศพ ให้ยืมผ้าขาวให้สนมทำฉนัง ๔ มุมเมรุ ให้ยืมผ้าขาว
ให้ตำรวจนอกให้พอทำเพดานในเมรุ เขาม่านไปผูกที่เมรุด้วย

อนึ่งให้ขุนศรีเสาวรักษ์ในกรมพระกลาโหม เอาเชือกเอารอกไปผูก
ติดกับเพดานเมรุ กับคนขึ้นเชือก ชักรอก ให้พร้อม

อนึ่งให้กรมพระนครบาลไปฉางหญ้าหน้าพลับพลา ในสร้าง & สร้างรวม & กัน ในทางซีกมหาบังสกุล จงเตือนอย่าให้รกอยู่ได้ แล้วให้ขุดดิน ตักดินกลวให้พอเชิงตะกอนเผาศพ แล้วให้ตักดินกลวให้ช่างเขียนที่เมรุให้พอแทงหยวกประดับเชิงตะกอน แล้วให้จัตนาย อำเภอเอาหม้อไป ตีลาดตระเวนเวลากลางวันกลางคืน อย่าให้เกิดเหตุการณ์ได้ ให้ไปตระเวนแต่ณวันเดือน ๓๐ แรม ๓๐ คำไปกว่าจะพระราชทานเพลิงแล้ว

อนึ่งให้ชาวพระราชยาน ชาวพระอริมย์ เอาเสลี่ยงแว่นฟ้าไปหามโกษจุลวงเรือและกังเมรุ เอาเครื่องเบญจาไปลงเรือศรี และตั้งที่เมรุ ๓๒ คืน แล้วมมเสลี่ยงให้ & ทำรวรสนมคำรวร ๓ เสลี่ยง แลยมมสัปทนกันพระสงฆ์คนหนึ่ง

อนึ่งให้พระราชมานุจัตย ๓ กลองชนะ & คู่ ลงเรือศรีประโคมศพไปเมรุ อยู่ประโคมไปกว่าจะพระราชทานเพลิงแล้ว

อนึ่งให้ชาวพระคลังในซ้ายเอาพื้นแสมไปเผาศพ ๓๐๐ ถิ่น แล้วให้เอามลไปกันพลับพลาข้างใน เอาไปแขวนที่เมรุ ๘ ใบ เอาแม่ขันไปตั้งน้ำเลี้ยงเพลิงคู่ ๑ แล้วให้ชาวพระคลังในซ้าย พระคลังในขวา เอาม่านไปผูกให้รอบเมรุ

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการเอาเสลี่ยงลวกไปผูกพลับพลาข้างหน้าและผูกขนนางเผ่า แล้วให้ย้ายไม้ให้สมห้บายูชีจิตุสคมภให้พอกันฝา คำใบโรงโขน โรงหุ่น ให้ย้ายน้ำมันให้สนมคำรวรนอกตามโคมระย้าให้สนมพลเรือนตามตะเกียงแก้วให้พอ & มุมเมรุ

อนึ่งให้ภรรมาจ่ายเข้าสารให้แก่วิเสทหญิงถวายพระสงฆ์ ๖ ถึง เลี้ยง
ขุนนาง ๕ ถึง เลี้ยงคนประจำการ ๑๕ ถึง ห่อเข้าห่อ ๖๐๐ ห่อ ๑๕ ถึง

อนึ่งให้สมุหยาญชีจตุสคมาทั้ง ๔ เบิกไม้ค้อชาวพระคลังราชการ
กันฝาค้าใบโรงโชน โรงหุ่น ทำบันไดและหลาวไม้เสียบลูกกลีปพฤกษ์
ทั้ง ๔ ต้น

อนึ่งให้ตำรวจหลัง ตำรวจวัง ไปยกสำรับของคาวของหวานถวาย
พระสงฆ์เข้า เพล ๓ เวลา

อนึ่งให้สังฆการีนิมนต์พระสงฆ์สวดที่สร้างฉนวนเข้า ฉนวนเพล แล้ว
ให้รับเภสัชยัชคาสนียาเสียดค้อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์ แล้วให้
สังฆการีรวบรวมการ คอยห้ามพระสงฆ์ห้ามเถรเถร อย่าให้มาทุเลา
เทิรลุ่มเล้าวิวาทเกิดเหตุการณไ้ไ้เป็นอันขาดทีเดียว

อนึ่งให้เจ้าศาลาเอาเสื่อลวกไปปูศาลาลูกขุนให้เต็มทั้ง ๒ ศาลา

อนึ่งให้กรมแสงเอาหน้าเพลิงส่งให้มหาดเล็ก ให้มหาดเล็กรับ
หน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้า ฯ ถวายทรงติดเพลิง ให้รับเพลิงใส่
โคมแก้วส่งให้หมื่นทเวาทิตย์เอาเพลิงไปพระราชทาน แล้วให้รับเครื่อง
ต่อท่านข้างในไปกับเพลิงสำรับหนึ่ง

อนึ่งให้หมื่นทเวาทิตย์รับโคมแก้วใส่เพลิงต่อมหาดเล็กไปพระราช
ทานเผาศพ

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมาณอากาศเอาถั่วแก้วไปใส่ห้วงเหล็ก ๔ มุม
เมรุมุมละใบ

อนึ่งให้ท่านพนักงานข้างในแต่งเครื่องกระหม่อมส่งให้สนมพลเรือน
เชิญไปตั้งบูชาพระอิศวร พระสงฆ์สวด ๔ สร้างวันละ ๔ สำรับ
แล้วให้ส่งเทียนคหนึ่งสื่อเล่มละบาทคหนึ่ง ๓๖ เล่ม เทียนสำหรับ
เครื่องเล่มละบาทคหนึ่งสองวัน ๖๔ เล่ม เทียนโคมเล่มละ ๖ สติง
ตามซีกมหาดยัสถล ๖๔ เล่ม ตามรอบพระเมรุ ๓๒ เล่ม รวม ๙๖ เล่ม
แล้วให้แต่งเครื่องประทานศพส่งให้มหาดเล็กไปกับเพลิงสำรับ ๓

อนึ่งให้วิเสทกลางของคารของหวาน แต่งสำรับถวายพระสงฆ์
สวดเช้าเพล ๓ เวลา ๆ ละ ๓๒ สำรับ แล้วให้แต่งสำรับเลี้ยงขุนนาง
คนประจำการ ฌวันเทียน ๑๐ แรม ๓๓ คำเช้า คาวเอก ๕ สำรับ
โท ๓๐ สำรับ ทวี ๕๐ สำรับ หวานเอก ๕๐ สำรับ โท ๔๐ สำรับ เย็น
คาวโท ๒๐ สำรับ ทวี ๓๐ สำรับ หวานโท ๓๐ สำรับ ฌวันเทียน ๑๐
แรม ๔๒ คำเช้า คาวโท ๓๐ สำรับ ทวี ๔๐ สำรับ หวานโท ๔๐ สำรับ
แล้วให้เบิกเข้าสารหุงถวายพระสงฆ์ ๖ ถัง เลี้ยงขุนนาง ๕ ถัง เลี้ยง
คนประจำการ ๑๕ ถัง

อนึ่งให้วิเสทฉ้อทานเบิกเข้าสารต่อกรมนา ๑๕ ถัง หุงเข้าห่อไป
เลี้ยงไพร่ชัศคพ ๖๐๐ ห่อ

อนึ่งให้วิเสทหมากพลแต่งเกสข้องคาส่น้ำชายาเสียง หมากพล
ตั้งหัวหนึ่งสื่อท้ายหนึ่งสื่อ ส่งให้สังฆการี สนมพลเรือน ถวายพระสงฆ์
เวลากลางวันกลางคืน

อนึ่งให้พันพุม พันเทพราช จำเลขให้นายนิกย์ นายชิต ลง
เรือศรี ๓ ลำ ๖๐ คนตามรับสั่ง

๘ เรื่องลอบอ่านเพลิงศพเจ้าจอมมารดากรมหลวงจักรเจษฎา

บ.จ. จ.ศ. ๑๑๗๖ (พ.ศ. ๒๓๕๗)

ด้วยเจ้าพระยาอภัยภูธร ว่าที่สมุหนายก รับพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า จะได้พระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารดากรมหลวงจักรเจษฎา ที่เมรุวัดสุวรรณาราม ฼วันอาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๑๒ ค่ำ เวลาบ่าย จะสมิธชาติไว้คืน ๑ รุ่งขึ้นณวันจันทร์ เดือน ๑๐ แรม ๑๓ ค่ำ เวลาเช้า จะได้ให้อ่านเพลิงศพลงเรือไปลอย ณ วัดสุวรรณคูหา นั้น

ให้สนมพลเรือนเบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปกรปราย ๓ แขน ท่อน ๑ ห่อถ่านท่อนละ ๒ คอก ๒ ท่อน ให้เรียกเอาโต๊ะทองขาวต่อหม่อมเจ้าหลาน รองห่อถ่านเพลิงลงเรือหม่อมเจ้าในกรมไปลอย

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษจ่ายผ้าขาวให้สนมพลเรือนกรปราย ๓ แขน ท่อน ๑ ห่อถ่านท่อนละ ๒ คอก ๒ ท่อน

อนึ่งให้ชาวพระภูษามาตาไปแปรรูป แล้วจัดแจงถ่านเพลิงกับสนมพลเรือนห่อผ้าขาวใส่โต๊ะทองขาวไปลอย

อนึ่งให้หม่อมเจ้าหลานในกรมหลวงจักรเจษฎา จัดแจงโยงศพ ปรายเข้าคอก และซองแวนหิมิต หมากพลู พานรองขันเข้าคอก มะพร้าว ขมิ้น มะกรูด จงพริ้ม แล้วให้จัดโต๊ะทองขาวส่งให้สนมพลเรือน

รองห่อถ่านเพลิงคี่ ๑ แล้วให้จัดเรือกัญญาผูกม่านลาย คนในกรม
บรรจุกบกระทงลาหนึ่ง ให้ไปรับชาวพระภษามาลา สนมพลเรือนกับ
ถ่านเพลิงไปลอยตามรับสั่ง

วันศุกร์เดือน ๑๐ แรม ๑๐ ค่ำ ขจอกคึก พระยาอำเภอกัดไปเรียน
ต่อเจ้าพระยาอภัยภักฐ ว่าม่านขาวผูกเมรุ & ที่คั่นนั้น ในข้อรับสั่งกรมชน
สุนทรภู่เบครั้นนั้นห้ามไม่ เจ้าพระยาอภัยภักฐว่าในข้อรับสั่งไม่มีแล้ว
อย่าผูกเลย พระยาอำเภอกัดสั่งว่าให้ทำตามเจ้าพระยาอภัยภักฐสั่ง
แต่เป็นพนักงานของชาวพระคลังในซ้าย พระคลังในขวา พระคลังวิเศษ
ไต่ผูกม่านในเมรุให้จัดหมายไว้

๕ เรื่องพระราชทานเพลิงศพ พระบรรณานมณี วัดราชบูรณ

ขุณย จ.ศ. ๑๑๗๗ (พ.ศ. ๒๓๕๗)

ด้วยพระยารักษ์มณฑลบริวาร รับพระราชโองการไล่เกล้า ฯ ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า จะชักศพพระบรรณานมณี วัดราชบูรณ แต่
กุฎมาลงเรือนานนธสถานวัดราชบูรณ ไปณเมรุวัดสุวรรณาภิรมวัน
พฤหัสขึ้นสิบค่ำขึ้นขึ้น ๕ ค่ำ ขุณย สิบตคกเวลาย่ำรุ่ง พระสงฆ์สวด
& สว่าง ๓๒ รูป พระราชทานฉันทเพลิงเวลาหนึ่ง จะได้มีโขน หุ่น ทั้งทาน
ต้นกลียพฤกษ์ ครั้นเวลาบ่ายจะได้พระราชทานเพลิง เวลาค่ำจะได้
มีหนัง ๒ โรง ดอกไม้พุ่ม ดอกไม้เพลิงตามธรรมเนียม และเครื่องศพ
นั้น ให้เอาเครื่องศพพระบรรณานมณี วิหารเถร วัดราชสิทธร ไปตั้งรับศพที่
เรือนานและทเมรุด้วย

ให้ชาวพระคลังวิเศษรับเลขต่อพระสัสดี พันพม พันเทพราช
 ๕๐ คนมาผูกเรือขนาน ๔ ลำ และให้รับเครื่องศพต่อนายมัจฉา หมัน
 อาจ & ตำรวจ ช่างเขียน ช่างปั้น ไปตั้งรับศพ สิ่งใดไม่แจ้งให้ถาม
 หมันอาจ & ตำรวจ นายมัจฉา ให้เร่งไปรับเลขมาผูกเรือขนานแต่
 ฅวันอังคารก่อนยชน ๓ ค่ำ แลไปรับศพแต่ฅวันพุธก่อนยชน ๔ ค่ำ
 แล้วให้จ่ายผ้าขาวส่งให้สันมพลเรือนให้พ่อโยงศพ แล้วให้เอาม่านไป
 กันเมรุข้างในยมาศพด้วย

อนึ่งให้พระสัสดีซ้าย พระสัสดีขวา เกณฑ์ราชวัตร ฉัตรเบญจรงค์
 ปักรายให้รอบเมรุ แล้วให้กันฝาโรงวิเสทของคาร ของหวาน หมายพล
 ให้มันคงจงคั้ง ๓ โรง แล้วให้พระสัสดี พันพม พันเทพราช จ่าย
 เลขให้พระคลังวิเศษสำหรับผูกเรือขนาน ขนเครื่องศพ หามศพ ๕๐ คน
 ให้เร่งจ่ายให้แต่ฅวันอังคารก่อนยชน ๓ ค่ำ

อนึ่งให้ชาวพระคลังในซ้ายเอาฟันแถมไปเผาศพ ๓๐๐ คู่ เหา
 แม่ขนไปต่งน้ำเลียงเพลิงไปหนึ่ง แล้วให้เอาม่านไปกันเมรุและเอามู่
 ไปกันพลับพลาด้วย

อนึ่งให้ทหารในซ้าย ทหารในขวา จัดบกลองมลายไปประโคมศพ
 ทิวคแต่ฅวันพุธก่อนยชน ๔ ค่ำ เวลาบ่าย ครนรุ่งขึ้นฅวันพฤหัสบดี
 ก่อนยชน ๕ ค่ำ ให้องเรือขนานประโคมไปถึงเมรุ ให้อยู่กว่าจะพระ
 ราชทานเพลิง

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากะโถงขึ้นน้ำ ให้ชาวพระคลัง
 ศุภรัตเอาอาสนะไปแต่งที่ถวายพระสงฆ์ให้พ่อสวดศพอนัน แล้วให้ชาว

พระคลังมหาสมบัติเกณฑ์ผลมะกรูด ผลมะนาว ขุนหมื่นเข้าสั้มทั้งทาน
ตำรวจรักษาคันกลัปพฤกษ์ให้พร้อม

อนึ่งให้สุมหีบยาญชีจัศตมรทั้ง ๕ กรม เบิกไม้ไผ่ หวาย ต่อชาว
พระคลังราชการไปกันฝากำไบโรงโชนโรงหุ่่น และให้ทำไม้เสียบ
ลูกบันไคขึ้นลงคันกลัปพฤกษ์ให้พร้อม

อนึ่งให้ ๕ ตำรวจและสนมตำรวจนอก ยืมเสลี่ยงงาต่อชาว
พระราชยานไปหามพระสงฆ์ ๑ คนโยง ๑ คนโปรย ๑ รวม ๓ เสลี่ยง
แล้วให้ยืมสัปทนต่อชาวพระอิริมย์ไปกันพระสงฆ์คัน ๓ แล้วให้จัด

ตำรวจเวรไปรักษากันเมรุคอยห้ามปรามผู้คนอย่าให้เกิดวิวาทชกตักันได้

อนึ่งให้ หมื่นอาจ นายมัจฉา ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างสลัก
จัดแจงเครื่องศพส่งให้ชาวพระคลังวิเศษไปตั้งรับศพที่เรือและที่เมรุ สิ่ง
โศกาทให้ยกแก่เจ้าพนักงานให้จัดแจงการให้พร้อม

อนึ่งให้สังฆการี ธรรมการ นิมนต์พระสงฆ์สวดสั้สร้าง ๓๒ รูป
รับพระราชทานฉันเพลเวลาหนึ่ง แล้วให้รับเกสั้ชสวด เกสั้ชฉัน น้ำชา
ยาเสลี่ยง ต่อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์ตามธรรมเนียม แล้วให้
นิมนต์พระสงฆ์อ่านหนังสือองค์ ๑ ด้วย

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการ จ่ายไม้ไผ่ จ่ายหวาย ให้สุมหีบยาญชี
จัศตมรทั้ง ๕ ไปกันฝากำไบโรงโชน โรงหุ่่นให้พอ

อนึ่งให้กรมพระนครบาลจัดนายอำเภอไปลาดตระเวนเอาชั้ชงไปคั้
เปนสำคัญอย่าให้เกิดเหตุการณ์ไค้ ให้เร่งไปตระเวนแต่ฉวันพรุคเอนยั้

ชน ๕ คำ แล้วให้คัดค้นกล้วย ขุดดินใส่เชิงตะกอนให้พอเผาศพ แล้วให้คักน้ำใส่แม่ขันเลี้ยงเพลิงด้วย

อนึ่งให้พนันที่หัวพนมหาดไทยเกณฑ์เรือกัญญา คู้ชัก ๑ คู้ ให้มีเชือกชักงมทุกลำ ให้ไปชักศพให้พร้อมกันแต่ฉวันพฤหัสบดีเดือนยี่ชน ๕ คำเวลาเช้า และให้จัดเครื่องเล่นโขนวัน ๑ หุ่นวัน ๑ หนึ่งคน ๑ สองโรง ทอกไม้พุ่ม เพลิงรชาตามธรรมเนียม แล้วให้ทำสายประทัดผูกแคไปเตรียมคอยเผาศพ ๒ สาย

อนึ่งให้ตำรวจวัง ตำรวจหลัง ไปยกสำรับดาวหวาน ถวายพระสงฆ์เพลเวลาหนึ่ง

อนึ่งให้เจ้าศาลาเขาเสือลวกไปบูชาศาลาขลุ่ยให้พอเลี้ยงขุนนางทั้ง ๒ ศาลา

อนึ่งให้กรมนายเข้าสารให้แก้วเสทกลาง วิเสทฉ้อทาน หุงเลี้ยงพระสงฆ์เวลาเพลถึง ๒ ทาน ขุนนางเข้าขาว ๒ ถึง ขุนหมื่นคนงาร ๕ ถึง ไพร่ชักศพเข้าห่อ ๒๕๐ ห่อ เข้า ๑๕ ถึง ให้เร่งจ่ายให้แต่ฉวันอังคารเดือนยี่ชน ๓ คำ

อนึ่งให้กรมแสงเอาหน้าเพลิงส่งให้มหาดเล็ก ๆ รับหน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงเพลิงติดแล้วใส่ในโคมแก้วส่งให้หมื่นท้าวทิดยี่ไปพระราชทานเพลิง แล้วให้รับเครื่องประทานศพต่อทำนข้างในไปกับเพลิงด้วยสำรับ ๑

อนึ่งให้หมื่นท้าวทิดยี่รับโคมเพลิงต่อมหาดเล็กไป พระราชทานศพตามธรรมเนียม

อนึ่งให้สนมพลเรือนเอาตราเหล็ก พลัธ ขอ คัม ไปเผาศพ แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปทำผ้าโยงศพ แล้วให้จัดคนโยง ๓ คนไปรยเข้าตอก ๓ รวม ๒ คน แล้วให้รียพานเข้าตอกของแวน ขมิ้น มะกรูด มะพร้าว ต่อวิเสทนอกส่งให้คนโยงศพตามธรรมเนียม แล้วให้รียเครื่องบูชากระเบมุกเชิงต่อท่านเจ้าพนักงานารข้างใน ไปตั้งบูชาพระอิทธิกรรม พระสงฆ์สวด ๕ สำรับ กับเทียนสำหรับเครื่อง ๕๐ เล่ม

อนึ่งให้ขุนหมื่นกลาโหมเอาเชือกเอาออกไปติดเพดานเมรุสำหรับชักศพ เครื่องสดด้วย

อนึ่งให้ท่านพนักงานารข้างในแต่งเครื่องบูชากระเบมุกเชิงส่งให้สนมพลเรือน เชิญไปตั้งบูชาพระอิทธิกรรม พระสงฆ์สวด ๕ สำรับ ๕ สำรับ กับเทียนเครื่องหนักเล่มละ ๓ บาท ๕๐ เล่ม แล้วให้แต่งเครื่องประทานศพส่งให้มหาดเล็กไปกับเพลิงสำรับหนึ่ง

อนึ่งให้วิเสทกลางของควา ของหวาน แต่งสำรับถวายพระสงฆ์เวลาเพลเวลาหนึ่ง ควาสำรับละสลึง ๓๒ สำรับ หวานสำรับละเฟื้อง ๓๒ สำรับ แล้วให้แต่งสำรับเลี้ยงขุนนาง ขุนหมื่น คณการ ฅวันพฤตัสยทิเอนย ขน ๕ คำ เวลาเช้า ควาเอก ๒ สำรับ ไท ๒๐ สำรับ ทรี ๓๐ สำรับ หวานเอก ๒ สำรับ ไท ๕๐ สำรับ แล้วให้เบิกเข้าสารต่อกรมนามาหุงเลี้ยงพระสงฆ์เพลถึง ๓๒ ทนาน ขุนนางเข้าขาว ๒ ถึง ขุนหมื่นคณการ ๕ ถึงให้เร่งเอาไปเข้าโรง (ครัว) แต่ฅวันเอนอ้าย แรม ๓๔ คำ ขยาให้ขาดได้

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่งพานเข้าคอก ชองแว่น ช่มิ้น มะกรุด
มะพร้าว สั่งให้สนมพลเรือนไปโยงศพแต่วันพฤหัสบดี เดือนยี่
ขึ้น ๕ ค่ำ เวลาบ่ายรุ่งอย่าให้ขาดได้ แล้วให้วิเสทฉ้อทานเบิกเข้าสาร
ต่อกรมนา ๑๕ ถึง มาหิงเข้าห่อเลี้ยงไพร่ซึกศพ ๒๕๐ ห่อ ให้เร่งไป
เลี้ยงแต่วันพฤหัสบดี เดือนยี่ ขึ้น ๕ ค่ำ เวลาเช้า

อนึ่งให้วิเสทหามาพลแต่งเภสัชยักษาศน์ สวดฉัน น้ำชายาเลี้ยง
สั่งให้สังฆการี สนมพลเรือนถวายพระสงฆ์ตามรัสัง

๑๐ เรื่องการศพเจ้าศรีฟ้า ในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราณุรักษ์

บุญ จ.ศ. ๑๓๗๗ (พ.ศ. ๒๓๕๘)

ด้วยพระยารักษ์มนตรี รัษฎราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า เจ้าศรีฟ้าในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรา
ณุรักษ์ สิ้นชนม์ชีพ จะให้เชิญศพไปเข้าเมรุที่ประทานเพลิงศพพระองค์
เจ้ากล้ายฉวีศรีระเกศ ณวันอังคารเดือน ๓ แรม ๗ ค่ำ

เมรุสามสร้างพลับพลาฉนวนและที่สร้างที่ลงบังคนทศรัทธา และ
โรงข้างในแต่งสำรับคาวหวานนั้น รอลือข้าง ย่างข้าง ชำรุดหักพังไป
ข้าง ให้สีตำรวจ สนมตำรวจ รับเลขต่อพันพุ่ม พันเทพราช ท่านละ
๑๕ คน ๓ ท่าน ๔๕ คน เบิกไม้ไผ่ จาก หวาย กระแสลง ต่อชาว
พระคลังราชการ และยืมผ้าขาวต่อพระคลังวิเศษทำขึ้นให้เหมือนอย่าง
เก่า อย่าให้ขาดแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดไปอันขาดทีเดียว จงเร่งทำให้แล้วทัน
กำหนดมาเป็นการเร็ว

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการ่าอย่าไ้หวาย จาก กระแซง
กับให้คลังวิเศษจ่ายยืมผ้าขาวให้สีตำรวว สนมพลเรือน ให้พอทำเมรุสาม
สร้าง พลัฒลาและฉนวนที่สร้างที่ลงย้งคนที่ศรีสำราญ และโรงข้างใน
แต่งสำรับโรงวิเสทของควาของหวาน ให้พร้อมอย่างการศพพระองค์เจ้า
กล้ายนั้น เร่งจ่ายแต่ฉวันเดือน ๓ ขึ้น ๑๔ ค่ำเป่นการเร็ว

อนึ่งให้พระสัสดีไปกัณผ้าศาลาเป่นโรงวิเสทของควาของหวาน โรง
วิเสทหมากพล ให้มันคงงตั้งทั้ง ๓ โรง

อนึ่งให้ชาววังเบิกยืมผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษมาทำม่านผูกค่าน
ละ ๒ ไข ให้พอทั้ง ๔ บ้านเหมือนอย่างศพพระองค์เจ้ากล้าย

อนึ่งให้พันพุม พันเทพราช จ่ายเลขให้ส่นมตำรววแต่ฉวันเดือน ๓
ขึ้น ๑๔ ค่ำ ไปทำเมรุทำสร้างบ้านละ ๑๕ คน ๓ บ้านเป่นคน ๔๕ คน ให้
เร่งจ่ายเลขให้ทันกำหนดมานเป่นการเร็วอย่าให้ขาดไ้ตามรับสั่ง

๑๑ กำหนดการเมรุศพเจ้าศรีฟ้า

ในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราณรัักษ์

บกุณ จ.ศ. ๑๑๗๗ (พ.ศ. ๒๓๕๘)

ด้วยพระยารัชมณฑิเบร รัชมพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า เจ้าศรีฟ้าในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุน
อิศราณรัักษ์ สิ้นชนม์ชีพ จะเชิญศพเข้าสู่หอตามแต่กำหนดออกประทุ
ช่องกุฎิ กระบวรแต่แต่ถนนท้ายสนมเลี้ยวขึ้นไปหน้าจักรวรรดิ ออกถนน
เสาชิงช้าเข้าเมรุที่ประทานเพลิงศพพระองค์เจ้ากล้ายฉวันฉวันระเกศ เวลา

พลยคำณวันพฤษหิยคี่ เดือน ๓ แรม ๙ คำ ปุณฺณสิปตคก จะเชิณฺคพ
 เข้าในหว่างเมรุ ๓ สร้าง เวียนขวาไปหาซ้าย ๓ รอบ แล้วเชิณฺวอศพ
 เข้าเมรุทันทวันตก ยกขันธ์บนแท่นแว่นฟ้าจะไว้คัพ พระสงฆ์สวด
 เวลากลางวันกลางคืนทิสระ ๑๖ รูป ๕ ทิศ ๖๔ รูป ฉันทเข้า ฉันทเพล
 มีหนึ่ง คอกไม้รุ่ง พุ่ม เพลิงธรา ทังทานคันทกัลปพฤษฺฐ์ ครันรุ่งขึ้น
 ฌวันศุภ์เดือน ๓ แรม ๑๐ คำเวลาบ่ายพระราชทานเพลิงนั้น

ให้สัฒมว จ สนมตำรวเอาห้วงเหล็กสำหรับตามตะเกียงแก้วไป
 ติดเสาเมรุในประธานด้านละ ๓ ห่วง ๕ ต้น ติดเสาพลับพลาที่ข้างหน้า
 ข้างในให้ครบทุกเสา แล้วให้ไปรับเอาแท่นแว่นฟ้าต่อหลวงราชโยธา
 เทพ ข้างทหารใน ไปตั้งรับวอศพ แล้วให้ตำรวร่วมโคมระย้าไปแขวน
 ตรงมุมเมรุ เบิกน้ำมันต่อคลังราชการตามคอกไม้รุ่ง ตรงประตูเมรุ
 วางโคมระย้า ๕ ทิศ แล้วให้รับเลขต่อพันพุ่ม พันเทพธราช หามเสลียง
 พระสงฆ์โยงศพ ๘ คน หามวอศพแต่ด้านหน้า ๒๐ คน หามเสลียง
 คนโยง ๑ เสลียงคนไปรย ๑ สองเสลียง ๑๖ คน รวม ๔๔ คน นุ่งกางเกง
 รัดคาดผ้าลายจงทุกคน แต่เสลียงหามพระสงฆ์ ๑ เสลียงหามคนโยง ๑
 เสลียงหามคนไปรย ๑ รวม ๓ เสลียงให้ยืมต่อพันเงินชาวพระราชยาน
 ชาวพระอริรมย์ แล้วให้เอาเชือกไปผูกให้รอบเมรุ คลังในจะได้แขวนโคม
 แล้วให้เอาฐานเครื่องไปตั้งรองเครื่องเบญจาในเมรุ ๑๒ อัน แล้วให้สนม
 ตำรวเอาฐานปูนไปตั้งรองชั้นแว่นฟ้า สำหรับช่างเขียนเคลือบลาย

ศิลาอ่อนศิลาแก่ แล้วให้ทำแท่นเชิงตะกอนสำหรับพระราชทานเพลิงศพ
แล้วให้จัดทำรวเวอร์ไปรักษาการเมรุ คอยห้ามปรามผู้คนมากดูเล่นอย่า
ให้เกิดวิวาทแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้

อนึ่งให้สังฆการีนิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมทีละ ๑๖ รูป ๔ ทีละ
๖๔ รูป ฉันทะ ฉันทะเพล แล้วให้รับภัสสขังคาสยาเสียงต่อวิเสทหมากพลู
ถวายพระสงฆ์สวดทั้งกลางวันกลางคืน ฉันทะ ฉันทะเพล แล้วให้นิมนต์
พระสงฆ์อ่านหนังสือโยงศพงศ์ ๓ แล้วให้สังฆการี ธรรมการคอย
ห้ามปรามพระสงฆ์เถรเถรมาดเล่น อย่าให้เกิดวิวาทแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้

อนึ่งให้ปลัดกรมในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราณรัช ภัคพาน
เข้าตอก ชองแว่น ขมิ้นคำ มะพร้าวแก้ว ส่งให้สนมพลเรือน ๆ ะได้
ส่งให้ชาวพระมาลาญาไปโยงศพงศ์และชำระศพด้วย

อนึ่งให้พระราชมาน คนไม่พอให้ไปรับเอาเลขต่อพันพมพันเทพ
ราชมาจัก กลองชนะ ปี ๓ กลอง ๕ คู่ ๓๐ คน รวม ๑๓ คน แตรวง
๓ คู่ แตรฝรั่ง ๒ คู่ ๓๐ คน สังข์ ๓ รวม ๑๓ คน ใส่หมวกแดงเสื้อแดง
๒๒ คนไปแห่ศพแต่คำหนักถึงเมรุ แล้วให้อยู่ประโคมศพกว่าจะพระ
ราชทานเพลิงแล้ว

อนึ่งให้ชาวพระมาลาญา จัดคนโยง คนไปรบเข้าตอก แล้ว
ให้รับพานเข้าตอก ชองแว่น ขมิ้นมะกรูดคำ มะพร้าวแก้ว ต่อสนม
พลเรือนไปโยงศพงศ์และชำระศพ แล้วให้ผูกผ้าสัปทกติดกับศพ แล
ให้เชิญกลดไปกันคนหนึ่ง กะให้รับผ้าสุบน้ำดับเพลิง ๘ ท่อนต่อชาว
พระคลังวิเศษ แล้วให้จัดแจงเผาศพตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ตำรวหลัง ตำรววัง ยกสำรับดาวหวาน ถวายพระสงฆ์
เวลาเช้า เวลาเพล

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัตเอาม่าน เอาอาสนะไปแต่งที่ถวายพระสงฆ์
ให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากะโถงขึ้นน้ำไปตั้งถวายพระสงฆ์ สวด
ฉันเช้า ฉันเพลให้พอ

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเสทจ่ายผ้าขาวให้แก่ชาวพระมาลาภยา สำหรับ
ชุบน้ำคั้นเพลิง ๘ ท่อน สำหรับยี่ครูปลา ๓ แขนท่อน ๓ สำหรับห่ออิฐ
ท่อน ๓ สำหรับห่อถ่านเพลิงท่อน ๓ สนมพลเรือนจะได้ส่งให้ชาวพระมาลา
ภยาไปโยงศัพ แล้วให้ชาวพระคลังวิเศษในซ้าย ในขวาเอามูลไปกั้น
พลับพลาที่ข้างใน และเอาโคมเขาแพะไปแขวนรอบเมรุ ๘ โย แล้ว
ให้เอาท่อนสน ท่อนสัก ท่อนกรักชี ๕ พันแถมรอน ๓๐๐ ต้นปักทองน้ำตาลก
สำหรับเป็นพื้พระราชทานเพลิง แล้วให้เอาแม่ขันสาครไปตั้งน้ำเลี้ยง
เมื่อประทานเพลิงศพ ๓

อนึ่งให้ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างสลัก เอาเครื่องศพทำอยู่ทั่ว
ไปตั้งประคิยศพที่เมรุ แล้วให้เอารูปเทวดาถือดอกบัวกระพ่ายไปตั้งรับ
ผ้าสัคยปรกณ แล้วให้ไปเขียนฐานปูนสำหรับตั้งแท่นแว่นฟ้าเคลือบเป็น
ศิลาอ่อน ศิลาแก่ และให้รับเอาผ้าขาวค่อสนมปรกกระพ่ายปักปล้องอ้อย
แลส่งสนมโยงศัพด้วย

อนึ่งให้กรมนายเข้าสารให้ วิเสทกลางหูกถวายพระสงฆ์ ๓ เวลา
๗ ถึง เลี้ยงชนหมื่นคนนาร ๔ ถึง เลี้ยงคนประจำการ ๓๐ ถึง เร่ง
จ่ายแท่นวันเทือน ๓ แรม ๘ คำ

อนึ่งให้พระสัสดีชายชาว เกณฑ์ราชวัตรฉัตรเบญจรงค์ไปข่กราย
ล้อมรอบ ๓ สราง แล้วให้ก่อเตาหุงเข้าให้วิเสทของคาวของหวานด้วย

อนึ่งให้สมุหยาญชีจิตสคมภักดิ์ & กรมไปปลุกต้นกล้วยพฤษ
สำหรับทั้งทาน และให้มียันโตขึ้นต้นกล้วยพฤษ กับไม่เสียบลูก
ให้พร้อมทั้ง ๔ ต้น

อนึ่งให้พนันทพิภพนิมิตไทยจักหนึ่งเล่นคืนละ ๒ โโรง แล้วจัก
คอกไม้รุ่ง พุ่มเพลิงรสาตามสมควร แล้วให้ทำขนวนสายผักแคสำหรับ
ลำนประทานเพลิง ๒ สาย

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการเอาเสื่อไปปูบนฐานก่อรองแท่นแว่นฟ้า
เสื่ออ่อน ๔ ผืน ปูในเมรุและเฉลียงเมรุกับพลับพลาที่ข้างหน้า ที่
ขุนนางเฝ้าใช้เสื่อลวกเติม ให้จ่ายน้ำมันให้ ๔ ตำรวตามโคมระย้า ๕ ทิศ
เมรุ กับจ่ายน้ำมันให้สนมพลเรือนตามตะเกียงแก้วในเมรุ ๑๒ ใบ พลับ
พลาข้างหน้าข้างในให้พอ ๒ คืน

อนึ่งให้กรมพระนครบาลจัดนายอำเภอเอาหม้อไปต้ลาค ๓ เวนทั้ง
เวลากลางวันกลางคืน อย่าให้เกิดเหตุการณ์ใด ให้ตระเวนไปกวาระ
แล้วการศพ แล้วให้คัดต้นกล้วยชุกกินใส่แท่นเชิงตะกอนให้พอ แลให้
เอาหม้อทนใหญ่ใหม่ต้ให้น้ำไปตั้ง ๔ มุมเมรุสำหรับชุบผ้าด้วยเพลิง แล้ว
ให้ทำสพานข้างโรงแห่ง ๑ สพานข้ามไปเมรุแห่ง ๑ รวม ๒ สพานๆ
นั้นให้เอากระดานเรียบกว้างได้ ๖ คอก ให้ผู้กระหนายกระดานให้แน่น
มั่นคง สำหรับคนจะแห่ศพไปอย่าให้เป็นอันตรายแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

ให้เร่งไปทำให้แล้วทั้ง ๒ สพานแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๗ ค่ำ แล้วให้ไป
ขุดกินถมในเมรุก่อเป็นฐาน ถ้าไม่แจ้งให้ตามสนมตำรวจ ให้เร่งไป
ขุดให้แล้วทันกำหนดณวันเดือน ๓ แรม ๕ ค่ำ

อนึ่งให้หลวงราชโยธาเทพช่างทหารใน สิ่งแทนแว่นฟ้าให้สนม
ตำรวจไปตั้งรับวอศพในเมรุ แล้วให้ไปจับแจงดูแลในการทำเมรุทำ
สร้างทำพลับพลาด้วย

อนึ่งให้ชาวพระอภิมย์เชิญเครื่องคัมภีร์หน้าหลังสำหรับ ๓ คนไม่พอ
ให้ไปรับเอาเลขลอมวังต่อพันพม พันเทพราช มาเชิญเครื่องคัมภีร์
นุ่งกางเกงริ้ว ใส่เสื้อมัสหรี คาคผ้าเจ็ดสี ๑๗ คน ให้ไปเตรียมแต่แต่
กำหนดก็ออกไปเมรุ แล้วให้เอาเครื่องคัมภีร์เข้าตั้งประคักศพในเมรุ ๑๒ คน

อนึ่งให้พันพม พันเทพราช จำเลขให้ ๔ ตำรวจหามเสลียงพระ
สงฆ์ ๘ คน จำเลขให้สนมตำรวจหามวอศพ ๒๐ คน หามเสลียงโยง
๘ คน หามเสลียงโปรย ๘ คนรวม ๑๖ รวมทั้งสิ้น ๔๔ คน จำเลขให้
ลอมวังและชาวอภิมย์ถือเครื่องคัมภีร์ ๑๗ คน จำเลขให้พระราชมาน
ย กลองชนะ ๒๑ แตรสังข์ ๑ รวม ๗๕ คน ให้เร่งจำให้แต่ณวันเดือน ๓
แรม ๘ ค่ำเวลาบ่าย

อนึ่งถ้าไม่เสด็จ ให้กรมแสงเอาหน้าเพลิงไปส่งให้มหาดเล็ก ๆ
รับหน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้า ๆ ถวาย ทรงเพลิงติดแล้วใส่ในโคม
แก้วส่งให้หมื่นเทพาภิเศกไปประทานเพลิง แล้วให้รับเครื่องประทานศพ
ต่อท่านข้างในไปกับเพลิงสำหรับ ๓

อนึ่งให้หมื่นเทวาทิตยรัยโคมเพลิงค่อมหาคเล็กไปพระราชทานศพ
เหมือนอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ห้วยป่าพ่อครวัยเคื่องน้ำชาตอวิเสทหมากพลู คัม ถวายพระ
สังฆคัสวตทั้งเวลากลางวันกลางคืน

อนึ่งให้พระแก้วพระคลังสวณนายระวาง เกียะผลมะกรุด ผลมะนาว
สำหรับเข้าส้มทั้งทาน ๑๕๐๐ ใบ เอาไปส่งให้ปลัดกรมในสมเด็จเจ้าฟ้า
กรมขุนอิศราณรัักษ์แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๘ คำให้ทันกำหนด

อนึ่งให้ท่านพนักงานข้างในแต่งเคื่องประทานเพลิง ส่งให้มหาค
เล็กไปพระราชทานศพเมื่อวันพระราชทานเพลิงสำหรับ ๓

อนึ่งให้ชาวพระคลังพินาศอากาศเอาถั่วแ้วไปใส่ห้วงที่ ๔ ดำรว
และสนมตำรวตึกเสาเมวในประธานกันละ ๓ ใบ ๔ กัน ๑๒ ใบ ตึกเสา
พลับพลาที่ข้างหน้าข้างในให้พอทุกเสาสำหรัยตามน้ำมน ให้เร่งเอาถั่ว
แ้วไปใส่แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๘ คำเวลาเข้าตามวับสั่ง

๑๒ เรื่องพระราชทานเพลิงศพเจ้าเพชรหึง

บุญ จ.ศ. ๑๑๗๗ (พ.ศ. ๒๓๕๘)

ด้วยพระยารักษมนเทียรวัยพระราชโองการไล่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ สั่งว่า เมรุซึ่งประทานเพลิงศพเจ้าศรีฟ้าทวศสระเกศนั้น
ให้เจ้าพนักงานรักษาไว้ ให้พร้อมจงทุกพนักงานอย่าให้ชำรุดหักพังแต่สิ่งใด
สิ่งหนึ่งใดเป็นอันขาดทีเดียว ด้วยเจ้าเพชรหึงสิ้นชนม์ชีพพระราชทาน

หีบขี้ทองหีบใส่ศพไว้ ณวันเสาร์เดือน ๓ แรม ๑๑ ค่ำ ยักบุญสัปดาห์
 เพลาพลบค่ำจะเชิญศพเข้าสู่หอ หามแต่แต่บ้านริมวัดพระโตออกถนน
 เสาชิงช้าข้ามสะพานไปเข้าเมรุที่ประธานเพลิงศพเจ้าศรีพานั้น จะเชิญศพ
 เข้าวางสามสร้างเวียนขวาไปหาซ้าย ๓ รอบ แล้วเชิญวอศพเข้าเมรุด้าน
 ตะวันตกยกขึ้นตั้งบนแท่นแว่นฟ้าจะไว้ศพ พระสงฆ์สวดเพลากลางวัน ๔
 กลางคืน ๔ สามสร้าง ๓๒ รูป ฉันทน์เข้าฉันทน์เพล มีหนึ่งคอกไม้รุ่งฟุ่มเพลิง
 ระชา ครั้นรุ่งขึ้นณวันเดือน ๓ แรม ๑๒ ค่ำ เพลาย่ำจะได้พระราช
 ทานเพลิงแลทั้งทานต้นกัลปพฤกษ์ แล้วสุมธาตุไว้ พระสงฆ์สวดแต่
 สามสร้าง ๑๖ รูป รุ่งขึ้นณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ เปลาเข้าพระสงฆ์
 คู่สวดรับพระราชทานฉันทน์ ปกรูปแล้วจะได้เชิญอัฐิถ่านเพลิงตั้งบนเสลี่ยงงา
 ลงเรือศรีไปลอยวัดประทุมคงคานั้น

ให้ ๕ ตำรวจ สนมตำรวจนอก ยืมเสลี่ยงงาต่อชาวพระราชยาน
 ไปหามพระสงฆ์ ๑ คนโยง ๑ คนปรายเข้าตอก ๑ รวม ๓ เสลี่ยง แล้ว
 ให้ยืมสัปดาห์ต่อชาวพระอิริยาบถไปกับพระสงฆ์คนหนึ่ง แต่คนนั้นให้ไป
 รับต่อพันพุม พันเทพราช หามเสลี่ยง ๒๔ คน ให้นั่งทางเก่งขาวคาต
 ฉ้ายลาย แล้วให้เอาเชือกไปผูกขึงให้รอบเมรุ คลังในซ้ายจะได้ไขว่นโคม
 แล้วให้สนมตำรวจนอกทำแท่นเชิงตะกอนสำหรับเผาศพอันหนึ่ง แลให้
 ๘ ตำรวจยืมวอศพต่อปลัดกรมในเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราณวัณย์ ให้รับเลขต่อ
 พันพุม พันเทพราช ไปหามวอศพ ๒๐ คน ไปถือโคมลูกฟัก ๙๐ คน
 แต่คนหามวอศพนั้นให้นั่งทางเก่งขาวคาตฉ้ายลายงทุกคน

อนึ่งให้สังฆการีนิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมทีละ ๘ รูป ๔ ทิศ ๓๒ รูป ฉันทะฉันทะเพล แล้วให้รับเกสัชชังคาส สวด ฉันทะ น้ำชา ยาเสี่ยงต่อ วิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์ ให้นิมนต์พระสงฆ์อ่านหนังสือโยคพงศ์ ๑ แล้วให้สังฆการี ธรรมการคอยห้ามปรามพระสงฆ์เถรเถรอย่าให้มากเล่น ลุ่มเล้าให้เกิดวิวาทกันแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภญาเบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษให้พ่อทำ ผ้าชุนน้ำคืบเพลิง ๘ ท่อน ทำผ้าปกรูป ๓ แขนท่อน ๑ ห่ออัฐิถ่านเพลิงท่อน ๑ แล้วให้จิกแฉกเผดแลแปรรูป ห่ออัฐิถ่านเพลิงตั้งบนพานแว่นฟ้า เชิญขึ้นบนเสลี่ยงงา ชาวพระราชยานหามไปลงเรือศรีไปลอยหน้าวัด ประทุมคงคา ให้จัดคนโยง ๑ คนปรายเข้าตอก ๑ รวม ๒ คน

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องบูชากระษัตริย์เซ็งต่อท่านพนักงาน ข้างในไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวด ถวญ์เทียน ๓ แรม ๑๑ คำ ๕ ทิศ ๆ ละสำรับเป็นเครื่อง ๕ สำรับ แรม ๑๒ คำ ๒ ทิศ ๆ ละสำรับ เป็นเครื่อง ๒ สำรับ กัยเทียนตูหนังสือหนักเล่มละ ๕ บาท สวด ๒ คิน ๒๔ เล่ม แลเทียนสำหรับเครื่องหนักเล่มละบาท ตาม ๒ คิน ๒ วัน ๘๖ เล่ม เทียนโคมเล่มละ ๖ สลึง โคมรอบเมรุ ๒ คิน ๖๔ เล่ม โคมแห่ ๑๔๐ รวม ๒๐๔ เล่ม แล้วให้เอาเสื่อ พรม ม่านไปแต่งที่ ข้างใน และให้รับซองทอง แว่น พานเข้าตอก มีดหมาก หวี มะพร้าวแก้ว ขมิ้นตำ มะกรูดตำ ต่อวิเสทนอกสั่งให้ชาวพระมาลาภญา ๆ

จะไ้ส่งให้คนโยงศพ คนปรายเข้าตอก และจะไ้ชำระศพ แล้วให้เอา
 พานแว่นฟ้าไ้ปรับผ้าโยงศพในเมรุ กั้ไ้ให้ส่งพานแว่นฟ้าให้ชาวพระมาลา
 ภาษารับห่ออัฐิถ่านเพลิง ลงเรือศรีไ้ไปลอยน่วตประทุมคงคา แล้วให้ยก
 นำชาติอหิวาพ้อครวถวายพระสงฆ์ศุสวตเพลากลางวันกลางคืน แล้ว
 ให้เอาตรง พลัธ ขอ คัม ปีตกระคายทองน้ำตฤไปเผาศพ แล้วให้
 เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไ้ส่งให้ช่างเขียนปรุกระคายปีตเป็นปลัธ
 อ้อย แล้วรับไ้ส่งให้ชาวพระมาลาภาษาสำหรับโยงศพ ๒ สาย แลให้
 เบิกน้ำมันต่อชาวพระคลังราชการ ไ้ไปตามตะเกียงแก้วในเมรุ ๔ ตัน
 ๓๒ ใบ แลให้พลับพลาข้างหน้าข้างในให้พ้อทั้งสองคืน แลให้จ่ายเทียน
 สำหรับตามโคมแห่ ๑๔๐ ใบ เทียนตามสองฟาก ๒๘๐ เล่ม

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษจ่ายผ้าให้แก่ชาวพระมาลาภาษาทำผ้าชุบ
 น้ำคั้เพลิง ๘ ท่อน ปกรูปยาว ๓ แขนท่อน ๑ ห่ออัฐิท่อน ๑ ห่อถ่าน
 เพลิงท่อน ๑ ให้แก่สนมพลเรือนไ้ทำผ้าโยงศพพิ ๑ แล้วให้เอาม่าน
 ไ้ไปกันเมรุข้างในษมาศพ แลให้จัดเครื่องไทยทานถวายพระสงฆ์ศุสวต
 แลให้ชาวพระคลังในซ้ายขวาจัดเอา สัน สัก กรักชี ฟันแถมรอน
 ๓๐๐ คู่ ปีตของน้ำตฤไปเผาศพ แลให้เอาม่านไ้ไปกันเมรุข้างใน
 ษมาศพ แลให้เอาโคมเขาแพะไปแขวนรอบเมรุ ๘ ใบ กั้ไ้ให้เอาม้าไ้ไป
 กันพลับพลาที่ข้างใน แลให้เอาแม่ขันสาครไ้ตั้งหน้าเลียงเพลิงคั้ศ ๑

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากะโถนขันน้ำไ้ตั้ง ให้ชาว
 พระคลังศุกรักเอาอาสนะไปแต่งที่ให้พ้อพระสงฆ์ศุสวตฉัน แลให้ชาว

พระคลังมหาสมบัติ เกณฑ์ผลมะกรุดมะนาว เกณฑ์ขุ่นหมื่นเข้าสั้
ทั้งทาน ตำรวรรักษาคันกลีปฤกษ์ให้พร้อมวันละ ๔ คัน

อนึ่งให้นายนิคัยนายชิตผลเรือศรีมีม่านทองลำหนึ่ง แล้วให้รับ
เลขค่อพันพุม พันเทพราช มาบรรจเรือให้ครบกระทง แล้วให้ถอยไป
ประทับริบอิจูถ่านเพลิงณเมรุวัดสระเกศ แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ
เพลาย่ำมืองรุ่ง จะไต่ไปถอยหน้าวัดประทุมคงคาค้วย

อนึ่งให้หีบยา พ้อครวิบริบเครื่องน้ำชา ค่อวิเสทหมากพลูต้มน้ำถวายเป็น
พระสงฆ์ให้พอ

อนึ่งให้กรมพระนครบาล จัดหม้อทนไนใหญ่ที่ใหม่สนิทใส่ น้ำไปตั้ง
๕ มุมเมรุสำหรับชูปน้ำดับเพลิง แลให้ชุกกิน ตักคั่นกล้วย สำหรับ
แท่นประธานเพลิงเผาศพ แลให้จกนายอำเภอเอาหม้อไปตั้งลาดตระเวน
เพลากลางวันกลางคืน ให้วิ่งไปตระเวนแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ
ไปจนกว่าจะพระราชทานเพลิง

อนึ่งให้สมุหยาญชีจัดสคมภทั้ง ๔ ปลุกต้นกลีปฤกษ์ ๔ คัน แล้ว
ให้ทำบันไดขึ้นต้นกลีปฤกษ์ให้พร้อม

อนึ่งให้ชาวพระราชยาน จัดคนหามพร้อม ทั้งเสลี่ยงงาออกไปรับอัฐิ
ถ่านเพลิงณเมรุวัดสระเกศ เชิญลงเรือศรีแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ
เพลาย่ำ

อนึ่งให้ชาวพระอภิรมย์เชิญเครื่องตักพิมพ์หน้า หลั่ง สำรับหนึ่ง
คนไม่พอให้รับเอาเลขล่อมวังค่อพันพุมไปเชิญเครื่อง ให้นุ่งกางเกงริ้ว

ใส่เสื้อมหัศจรรย์คาดผ้าเจ็ดสี ๑๗ คน ครั้นเชยศพเข้าในเมรุแล้วให้เคลื่อน
เข้าไปตั้งกับเชิงที่ ๕ ดำรวจตั้ง ๑๒ อันล้อมฐานแท่นแว่นพานั้น

อนึ่งให้ปลุกกรรมในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราณรัถย์ ยมวอศพเจ้า
ศรีฟ้า ให้สนมตำรวจยืมโคมฉัตร ๑๖๐ ไปให้ผู้ตามแห่ด้วย

อนึ่งให้พระราชมานุรักษ์เลขต่อพันพุ่ม พันเทพราชไปจับ ๑ กลอง
ชนะ ๕ คู่ แตรวงอน ๓ คู่ แตรฝรั่ง ๒ คู่ สังข์ ๑ รวม ๒๒ คน
ให้ใส่เสื้อแดงหมวกแดงไปแห่ศพ ครั้นถึงที่แล้วให้อยู่ประโคมศพกว่า
จะพระราชทานเพลิง แล้วให้จับ ๑ กลองชนะ ๓ คู่ แตรวงอน ๕
สังข์ ๑ รวม ๑๒ คน ลงเรือประโคมไปลอยอัฐิฐานเพลิงฉวัดประทุม
คงคา

อนึ่งให้พินิจที่ห้วพินมหาดไทยจกหนึ่งไปเล่นกินละ ๒ โรง แล้ว
ให้จกออกไม้รุ่ง พุ่มเพลิงระชาตามสมควร แล้วให้ทำประทักษิณผูกแคว
สำหรับพระราชทานเพลิง ๒ สาย

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการหาซื้อไปยุบนฐานก่อรองแท่นแว่นฟ้า
เสื้ออ่อน ๕ ผืน ไปยุบในเมรุและเลียงเมรุแลพลับพลาที่ข้างหน้า แลที่
ขุนนางเฝ้าด้วยเสื้อลวดให้เต็ม แลให้จ่ายน้ำมันให้แก่ ๕ ดำรวจตามโคม
ระย้าทั้ง ๕ ทิศ ให้แก่สนมพลเรือนตามตะเกียงแก้วในเมรุทิศละ ๓ ใบ
๕ ทิศ รวม ๑๒ ใบ ที่พลับพลาข้างหน้าข้างในให้พอ ๒ คน

อนึ่งให้ตำรวจหลังตำรวจวังไปยกส้วมถวายพระสงฆ์โพลหาเข้า เพล
ทั้ง ๒ วัน

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมานอากาศเอาตะเกียงแก้วไปใส่ห้องตะเกียง
ที่เมรุ & ที่ศ ๑๒ ใบ ที่พลับพลาข้างหน้าข้างในให้ครบทุกห้อง

อนึ่งให้กรมนาย่ายเข้าสารให้แก่วิเสทกลางหงถวายพระสงฆ์ ๕ ถึง
ขุนนาง ๓ ถึง คนงาร ๑๐ ถึง รวม ๑๘ ถึง ให้เร่งจ่ายให้แต่ละวัน
เดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ

อนึ่งให้พันพุ่ม พันเทพราช จัคนาย ๑ ไพร ๒๐ คน ไปรับเอา
โคมฉัตร จามร ๒๐ คัน ต่อปลัดกรมในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรา
นุรักษ์ไปแห่ศพ แล้วให้จ่ายเลขให้แก่ & ตำรวจหามเสลี่ยงพระสงฆ์ ๑
หามวอศพโยง ๑ คนไปรับ ๑ เปน ๓ เสลี่ยง คน ๒๔ คน ให้แก่สนม
ตำรวจถือโคมแห่ ๘๐ คน ให้แก่ชาวพระอริมย์เลขล้อมวังเชิญเครื่อง
ศพ ๑๗ คน ให้เร่งจ่ายให้แต่ละวันเดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ เพลาบ่าย
แล้วให้จ่ายเลขให้นายนิศย์ นายชิต บรรจเรือครี่ลำหนึ่ง ให้ครบกะทง
สำหรับเอาอัฐิผ่านเพลิงไปลอยณวัดประทุมคงคา ในวันเดือน ๓ แรม
๑๓ ค่ำ เพลาเช้า ให้เร่งจ่ายแต่ละวันเดือน ๓ แรม ๑๒ ค่ำ เพลาบ่าย

อนึ่งให้ช่างเขียนเอารูปเทวดาถือดอกบัวกระพริบผ้าโยงสำหรับ
พระสงฆ์ถือสวดปกรณ์ แล้วให้จัดแจงเครื่องศพพริบ

อนึ่งถ้าไม่เสด็จ ให้กรมแสงเอาหน้าเพลิงส่งให้มหาดเล็ก ๆ รับ
หน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้าฯ ถวาย ทรงเพลิงติดแล้วให้ใส่โคมแก้ว
ส่งให้หมื่นเทวาทิตย์ไปพระราชทานเพลิง แล้วให้รับเครื่องประทานศพ
ต่อท่านข้างในไปพระราชทานเพลิงสำหรับหนึ่ง

อนึ่งให้หมื่นท้าวทิศรับหน้าเพลิงต่อมหาดเล็กไปพระราชทานศพ
เหมือนอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ท่านพนักงานช่างในแต่งเครื่องบูชากระษัตริย์เสด็จให้สนม
พลเรือนเชิญไปตั้งบูชาพระอิริยวรรค พระสงฆ์สวด ฌวันเดือน ๓ ขึ้น
๒ ค่ำ ๔ ทิศ ๆ ละสำหรับเป็นเครื่อง ๔ สำหรับ ขึ้น ๓ ค่ำ ๒ ทิศ ๆ ละ
สำหรับเป็นเครื่อง ๒ สำหรับ เทียนทุกหนึ่งสี่หนักเล่มละ ๔ บาท สวด
๒ ค่ำ ๒๔ เล่ม เทียนสำหรับเครื่องหนักเล่มละบาท ตาม ๒ วัน ๒ ค่ำ
๘๖ เล่ม เทียนโคมนักเล่มละ ๖ สติง ตามโคมรอบเมรุ ๒ ค่ำ ๖๔
เล่ม ตามโคมแห่สองผลัด ๒๘๐ เล่ม รวม ๓๔๔ เล่ม แล้วให้แต่ง
เครื่องประทานศพส่งให้มหาดเล็กไปพระราชทานเพลิงสำหรับ ๓

อนึ่งให้วิเสทกลางของควาของหวานแต่งสำหรับถวายพระสงฆ์สวด
ฌวันเดือน ๓ แรม ๓๒ ค่ำ เข้า ๓๒ สำหรับ เพล ๓๒ สำหรับ แรม ๓๓ ค่ำ
เข้า ๓๖ สำหรับ รวม ๘๐ สำหรับ สำหรับควาสำหรับละสังข์ สำหรับหวาน
สำหรับละเพอง แล้วให้สำหรับเลี้ยงขุนนาง เลี้ยงคนงานประจำการ
วันเดือน ๓ แรม ๓๓ ค่ำเย็น ควาโท ๕ สำหรับควาตรี ๑๐ สำหรับ หวาน
โท ๑๕ สำหรับ วันเดือน ๓ แรม ๗ ค่ำเข้า ควาโท ๒๐ สำหรับ ควาตรี
๓๐ สำหรับ หวานโท ๕๐ สำหรับ วันเดือน ๓ แรม ๓๓ ค่ำเย็น ควาโท ๑๕
สำหรับ ควาตรี ๒๐ สำหรับ หวานโท ๓๕ สำหรับ แรม ๑๓ ค่ำ เข้า ควาโท
๑๕ สำหรับ ควาตรี ๒๕ สำหรับ หวานโท ๔๐ สำหรับ แล้วให้เบิกเข้าสาร
ต่อกรมนามาหุงถวายพระสงฆ์ ๓ เพล ๕ ถึง หุงเลี้ยงขุนนางเข้าชาว

๓ ถึง หุงเลียงคนจวประจําการเข้ากลาง ๑๐ ถึง รวม ๓๗ ถึง ให้เร่ง
ส่งไปเข้าโรงแต่ฉนวนเดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ

อนึ่งให้วิเสทนอกจกัซของทองแว่น พานเข้าตอก มีตมาก หวี
มะพร้าวแก้ว ช่มนํ้า มะกรูดคํา ส่งให้แก้สนมพลเรือน ๆ จะได้ส่ง
ให้ชาวพระมาลาภญาไปโยง ไปชำระศพ ให้ส่งให้แต่ฉนวนเดือน ๓ แรม
๑๑ ค่ำ เพลาเข้า

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูแต่งเภสัชยั้งคาสัน สวก ฉันท เข้า เพล
น้ำชายาเลียงส่งให้สังฆการีไปถวายพระสงฆ์ แล้วให้จกัซเครื่องน้ำชา
ส่งให้หีบยาพ่อครัวไปต้มถวายพระสงฆ์ ให้เร่งส่งไปเข้าโรงฉนวนจันทร์
เดือน ๓ แรม ๑๑ ค่ำ เพลาเข้าอย่าให้ขาดได้ตามรัชสัง

สำรับพระสงฆ์เข้า ๓ เพลา เพล ๓ เพลา คาว ๘๐ ถาด หวาน
๘๐ ถาด ๗ คําลัง ๒ บาท สำรับคฤหัสถ์ คาวโท ๕๕ ถาด คาวตรี ๘๕
ถาด รวม ๑๔๐ ถาด ๖ คําลัง ๒ บาท ๒ สลึงเฟือง หวานโท ๓๔๐
ถาด ๕ คําลังบาท ๒ สลึง รวม ๑๑ คําลังเฟือง รวมทองสิ้นเงิน ๑๗
คําลัง บาทเฟือง

กระบวรแห่ศพเจ้าเพชรหึงเครื่องสูงหน้าหลังสำรับหนึ่ง ๑๖ กลอง
ชนะ ปี ๑ กลอง ๕ ค่ำ ๓๐ รวม ๑๓ แตรวงอน ๓ ค่ำ แตรฝรั่ง ๒ ค่ำ
สังข์ ๓ รวม ๑๓ โคมลูกฟัก ๘ กรม ๘๐ จามร ๖๐ รวม ๓๔๐ หามฉัตร
หามวอศัพ ๒๐ หามเสลียง ๓ ค่ำ ๒๕ รวม ๔๔ รวมทองสิ้น ๒๒๒ คน

๑๓ เรื่องพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้ากลิ่น

๒๖
 ปีชวด จ.ศ. ๑๓๘๐ (พ.ศ. ๒๓๖๓)

ด้วยพระบาทสมเด็จพระปราชโยงการใส่เกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ สั่งว่า พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้ากลิ่นในกรมพระราชวังบวร ๆ ซึ่งล่วงไปก่อนนั้น บัดนี้สิ้นพระชนม์แล้ว กำหนดจะได้เชิญพระศพใส่หีบหามแต่พระที่นั่งทรงธรรมไปลงเรือศรีเขียนลายหน้าข้าง ชักไปลงแม่น้ำวัดสมอแครง ฌวันแรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ ปีชวดสัมฤทธิศก เพลาเช้า ครั้นพระศพลงมาแล้วพระสงฆ์จะได้สวดสองสวด ๒๔ รูป รัชพระราชทานฉันเช้า เพลี ทังทานคันทกัลยพุกัญ ครั้นเพลาย่ำจะได้อพระราชทานเพลิง เพลาค่ำสมธาคไว้ พระสงฆ์สวดอยู่คันทหนึ่ง มีหนึ่งคอกไม้รุ่ง ฝุ่มเพลิงธธา ครั้นรุ่งขึ้นฌวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๕ เพลาเช้า พระสงฆ์สวดรับพระราชทานฉันปกรุปแล้ว จะได้เชิญอังคารลงเรือศรีเขียนลายไปลอยหน้าวัดประทุมคงคานั้น

ให้นายนิคัย นายชิตรับเลขต่อพันพม พันเทพราช มายรรุพพายให้ศรขกระทง แล้วให้คาทหลังคาผกม่านทองให้มัพนักข้างหลังให้พร้อมถอยไปประทับรับพระศพหน้าข้าง ฌวันแรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ เพลาย่ำมธรุ่ง ครั้นรุ่งขึ้นฌวัน แรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๕ เพลาเช้า ให้เอาเรือศรีเขียนลายไปรับอังคารณเมรุ ไปลอยหน้าวัดประทุมคงคาคด้วย

อนึ่งให้สนมตำรวนอกทำเมรุปรำรับพระศพ ให้มีเพดานผ้าขาวสูงค้ำกว้างแคบพอสมควร ถ้าไม่แจ้งให้ถามหมื่นนาค นายเนียม นายมัจฉา

แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเสทไปทำเพดานให้พอ ครั้นแล้วให้เอาผ้าเพดานส่งคืนชาวคลังวิเศษ แต่ในปรำนั้นให้ยกขึ้นเป็นฐานปูนสูงคอกคียบสำหรับรองแท่นรับวอพระศพ แล้วจะไต่ไปจนถึงตะกอนพระราชทานเพลิง แลให้รับแท่นต่อหมื่นวาศ นายเนียม นายมัจฉา ไปตั้งบนฐานปูนรับพระศพในเมรุปรำด้วย แล้วให้เอาวอที่รดประเทียบแล มารับเอาผ้าม่านผ้าหลังคาต่อชาวพระราชยานไปผูกไปคาหวอ แลให้เอาวอไปรับพระศพหามลงเรือศรัหามขนทเมรุด้วย แลให้ ๔ ตำรวจสนมตำรวจนอกยืมเสลี่ยงงาค่อชาวพระราชยานไปหามพระสงฆ์ คนโยงศพ คนปรายเข้าคอก ๓ เสลี่ยง แลให้ทำฉนวนน้ำประจําทำข้างหน้าข้างในทศรัสมารายด้วย แลให้ยืมสัปทนต่อชาวพระอริมย์ไปกันให้พระสงฆ์คันหนึ่ง แลให้เอาฐานเครื่องสูงไปตั้งประทับพระศพในเมรุปรำ ๑๒ ฐาน แลให้เอาเชือกไปผูกขึงให้รอบเมรุข้างในจะไต่แขวนโคม

อนึ่งให้ชาวพระคลังศรัทธาเอาอาสนะไปตั้งที่พระสงฆ์ให้พอสะดวกนั้น แลให้เอาร่มคอกไม้รุ่งไปยก ๒ ร่ม

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษจ่ายผ้าขาวให้สนมพลเรือนทำผ้าโยงศพ พับ ๓ ทำถุงอิงการท่อน ๓ ทำถุงเล็กใส่ก้อนศิลาขาว ๓ ท่อน แดง ๓ ท่อน แลให้ชาวพระมาลาภษาทำผ้าปกปราย ๓ แขนท่อน ๑ ทำผ้าชุบน้ำคัยเพลิง ๘ ท่อน ทำผ้าห่ออิฐถ่านเพลิง ๓ แขนท่อน ๑ แลจ่ายให้ชาววังทำม่านเมรุปรำ ๔ ทิศ ให้สนมตำรวจนอกทำเพดานเมรุแล้วเรียกเอาคน

อนึ่งให้ชาวพระคลังในซ้ายเอา ส่น จันทน์ กรักจี ฝู^๗ ฝู^๘ แลสมรอน
๓๐๐ ก้อน ไปพระราชทานเพลิง แล้วให้เอาแม่ขันไปตั้งเคียงเพลิง
ให้เอามูล^๑ไปกันเป็นท่งข้างใน ให้เอาโคมเขาแพะแขวน ๘ ใบ แล้วให้
เอาแม่ขันมีหู ๒ ข้างแลไก่เซ็ดหนึ่งสำหรับผูกหูขันลอบอิงการท่วย แล้ว
ให้ชาวพระคลังใน ซ้าย ขวา ชาวพระคลังวิเศษ เอาม่านไปกันเมรุข้าง
ในมาพระศพ แล้วให้จ่ายกระดาษสีให้ช่างเขียนให้พ้อปักแท่นลาย
กระดาษรองวอพระศพ

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขึ้นน้ำไปตั้งถวายพระสงฆ์
ให้พอสวดฉัน แล้วให้เกณฑ์ผลมะกรุดมะนาวขึ้นหมั้นเข้าส้มทั้งทาน
ตำรวรรักษาคันกลีปพฤกษ์ให้พร้อม จะเป็นก็ต้น ๆ ละเท่าใดให้กรายทูล
พระกรุณาเสียก่อน แล้วให้จ่ายค่าเปลวทอง นาค เงิน ให้ชาวพระคลัง
วิเศษปักกอนศิลา ๓ ก้อนให้พ้อ

อนึ่งให้พระราชมานจิต^๑ ๑ กลองชนะ ๕ คู่ รวม ๓๓ คน ไป
ประโคมพระศพทพระที่นั่งทรงธรรม แล้วให้ตั้งเรือศรีประโคมไป ถึง
เมรุให้ประจำอยู่จนกว่าจะพระราชทานเพลิงแลลอบพระอังคาร แล้วให้
จัทกอนศิลาส่งให้สนมพลเรือนอย่างละ ๓ ก้อน

อนึ่งให้พันพุม พันเทพราช เกณฑ์เลขให้นายนิคย์ นายชิตบรรทุ
เรือศรีให้ครบบกระทงไปรับพระศพพระอังคาร ๒ เพลา ให้เร่งจ่ายเลข
แต่ฉวัน แรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้า

อนึ่งให้หมื่นวาศ นายเนียม นายมีฉา ช่างเขียน ช่างปั้น ช่าง
สลัก เบิกกระดาษสีต่อชาวพระคลังในซ้าย ไปจัดแจงปักแท่นลาย

กระต่ายที่ระรองวอพระศัพให้งามก็ ส่งให้สนมตำรวนอกไปรองวอพระศัพ
ที่เมรุ แล้วให้ขอกอย่างเมรุปราฐานปูนรองวอพระศัพ เป็นแท่นเชิง
ตะกอนสูงต่ำกว้างยาวเท่าใดให้ขอกแก่สนมตำรวนอกทำให้งามก็ แลให้
ทำบริขารผ้าโยงสดับปกรณคันหนึ่ง แล้วให้บริขารโยงต่อสนมพลเรือนมา
ประทุกระต่ายปักเป็นปล้องร้อยให้งามก็ แล้วส่งคืนให้สนมพลเรือนไปโยง
พระศัพ แลให้เคลือบผงฐานปูนให้งามก็ เร่งทำให้แล้วทันกำหนด

อนึ่งให้ชาววังเบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปทำม่านไขในเมรุ
ปราให้ร้อย ๕ ก้าน แล้วให้เอาท่งไปเตรียมแต่งรูปเสด็จข้างหน้าด้วย

อนึ่งให้พนจันทร์เกณฑ์เรือกัญญาศักรยาว ๕ วา ๖ วาขึ้นไป ๕ คู่
ให้ม้เชือกชักจูงทุกลำ แล้วให้จัดหนึ่งไปเล่นคันหนึ่ง ๒ โรง ให้จัด
ระทา ๘ ระทา พุ่ม ๑๐ พุ่ม รุ่ง ๒ ชุด ดอกไม้เพลิงพล ๒๕ ขอก
พเนียง ๑๐ ขอก ม้า ๔ ม้า กวาง ๔ กวาง คันหนึ่ง แล้วให้ทำสาย
ผูกแคล้วมทรงจตุเพลิง ๒ สาย

อนึ่งให้สมุหยาญชีจุฑศกมภทั้ง ๔ กรมไปปลูกต้นกล้วยพฤษ์ ๒ กรม
ต่อคัน ให้ม้นโคนไม้เสียบให้พร้อม ให้เร่งไปปลูกแต่ฉวันแรม ๘ ค่ำ
เดือน ๔ เพลาเช้า

อนึ่งให้ชาวพระอิทธิมัยมัสยพันให้ ๔ ตำรวงไปกันให้พระสงฆ์
คันหนึ่ง ให้ชาวพระราชยานมัสเสลียงงาให้ ๔ ตำรวง สนมตำรวนอก
หามพระสงฆ์ ๑ คนโยง ๑ คนปราย ๑ เปน ๓ เสลียง แล้วให้
เอาเครื่องเบญจาไปยังที่เมรุ ๑๒ องค์ ให้ส่งผ้าม่านผ้าคาดหลังคาให้
สนมตำรวนอกไปผูกไปคาดหลังคารอพระศัพด้วย

อนึ่งให้ส่งขมากรนิมนต์พระสงฆ์สาวก ๒ สว่าง ๒๔ รูป ฉันทเข้าเพล
นิมนต์อ่านหนังสือหน้าพระศพระป ๑ แล้วให้รับเกสขังคาสสน้ำชายาเลี้ยง
ต่อหัวป่าพ้อครวแล้วเสกถวายพระสงฆ์ตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภาษากคนโยง ๑ คนปราย ๑ แล้วให้รับต่อ
สนมพลเรือน ผ้าขาวโยงพระศพ พานทองขันทองรองเข้าตอก แวนทอง
มะพร้าวแก้ว ชองทอง ช่มนมะกรุด พานแว่นฟ้า ก้อนศิลาขนาด ๑ ทอง ๑
เงิน ๑ เปน ๓ ก้อน ให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปทำผ้าปก
รูปยาว ๓ แขน ท่อน ๑ ผ้าชุบน้ำกับเพลิง ๘ ท่อน ผ้าห่อธูปท่อน ๑ ห่อ
ถ่านเพลิงท่อน ๑ ทำถุงใส่ก้อนศิลาขาว ๓ ท่อน แดง ๓ ท่อน แล้วให้
จิตแจ่งเฝ้าพระศพตามธรรมเนียม ครั้นพระราชทานเพลิงแล้วสุ่มธาคู
ไว้คน ๑

รุ่งขึ้นณวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๔ เปลาเข้าฉันทปกรณแล้ว ให้เอา
อังการใส่ถุงผ้าขาวพานแว่นฟ้ารองถุงอังการ ยกชันทงบนเสลียงงา
เชิญลงเรือม่านทองไปลอยณวัดประทุมคงคา แล้วให้เชิญกลดไปกั้น
อังการเมือลงเรือม่านทองด้วย

อนึ่งให้ตำรวจหลังตำรวจวังไปยกสำรับของคาวของหวานถวาย
พระสงฆ์ ๒ เปลา

อนึ่งให้กรมหน้าจ่ายเข้าสารข้อมให้แก่วิเสกหงถวายพระสงฆ์ ๒ เปลา
๒ ถึง ๘ ทนาน เลียงขุนนาง ๓ เปลา เข้าขาว ๒ ถึง เลียงคนงาน ๓ เปลา
เข้ากลาง ๘ ถึง เข้าห่อเลียงไฟระชัศคพ ๓๐๐ ห่อ ๒ ถึง ๓๐ ทนาน ให้
เร่งจ่ายให้แก่ณวันแรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๔ เปลาเข้า

อนึ่งให้กรมพระนครบาลจัดนายอำเภอเอาหม้อไปตีลาดตระเวนเพลากลางวันกลางคืน อย่าให้เกิดเหตุการณใด ให้เร่งไปตระเวนแต่ฉวันแรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ แล้วให้ภักคั่นกล้วยให้ขุดกินใส่เชิงตะกอนให้พอเผาพระศพ แล้วให้ตักน้ำใส่แม่ขันสำหรับเลี้ยงเพลิง แลให้ทางหลวงรอบเมรุปร้าอย่าให้รกรอยู่ได้

อนึ่งให้พระสัสดีซ้ายขวาเอาราชวัตรฉัตรธง กระดาษไปปักกราบให้รอบเมรุปร้า แล้วให้กันฝาศาลาเป็นโรงวิเสทของคาวของหวานหมากพลูให้มั่นคงงกทั้ง ๓ โรง แล้วให้กวาดปัดแผ้วอย่าให้รกรอยู่ได้ ให้เร่งไปกันแต่ฉวันแรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๕ เปลาเช้า

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องนมัสการเครื่องกระเบมุกเชิงต่อท่านข้างใน เชิญไปตั้งบูชาพระอิทธิรม พระสงฆ์สวดวันละ ๒ สัรับ กับเทียนคู่หนึ่งสี่หนักเล่มละ ๔ บาท วันละ ๘ เล่ม เทียนเครื่องหนักเล่มละบาท วันละ ๔๐ เล่ม เทียนโคมหนักเล่มละ ๖ สลึง คู่หนึ่ง ๓๒ เล่ม แล้วให้เอาตารางเหล็ก พลั่ว ขอบ คีม บัดทองน้ำตะกั่วให้จุ่มดีไปเผาพระศพ แลให้เอาเสื้อ พรม ม่านไปแต่งที่ข้างใน แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปสั่งให้ช่างเขียนปรุกระต่ายปักเป็นปล้องอ้อยให้งามดีรับไปสั่งให้ชาวพระมาลาภยาโยพระศพพัยหนึ่ง แลให้รับกันฉิลาคือพระราชมานู ๓ ก้อนไปสั่งให้ช่างรักชาวพระคลังวิเศษลงรักปักเป็นก้อนทอง ก้อนนาก ก้อนเงิน ๓ ก้อน แลรับคั้นมาสั่งให้ชาวพระมาลาภยาใส่ถุงลอบยงคาร แลให้ส่งพานแว่นฟ้าให้ชาวพระมาลาภยาสำหรับ

รองอัคราจารย์ลงเรือม่านทอง แล้วให้รักษนทองเข้าตอก ฟานทอง
เข้าตอก ชองแวนทอง มีค้ำทอง มะพร้าวแก้ว ขมิ้นมะกรุดตำ
ต่อวิเสทนอก ส่งให้ชาวพระมาลาภญาไปโยงพระศพ แล้วให้รับน้ำชา
ต่อหีบยาพ่อครัวถวายพระสงฆ์ตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ช่างรักษาวพระคลังวิเศษรักษาก่อนศิลาต่อสนมพลเรือนมาลง
รักษักเป็นก้อนทอง ก้อนนาก ก้อนเงินอย่างละก้อน แล้วส่งคืนให้สนม
พลเรือน ๓ ก้อน

อนึ่งให้หีบยาพ่อครัวรับเครื่องชาต่อวิเสทหมากพลูไปต้มน้ำชาถวาย
พระสงฆ์ตามอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการหาซื้อลวดไปอยู่ในศาลาที่ข้างในสาม
สร้าง ในเมรุปรำให้พอ

อนึ่งให้กรมแสงจัดหน้าเพลิงส่งให้มหาดเล็ก ๆ รับหน้าเพลิงต่อ
กรมแสงทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงเพลิงติดแล้วรับใส่โคมแก้วส่งให้
หมื่นเทวาทิตย์ แล้วให้รับเครื่องประทานเพลิงต่อท่านข้างในไปพระราชทาน
เพลิงสำหรับหนึ่ง

อนึ่งให้หมื่นเทวาทิตย์รับโคมเพลิงต่อมหาดเล็กไปพระราชทานพระศพ
ตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ท่านพนักงานข้างในแต่งเครื่องบูชากระษะมกเชิงส่งให้สนม
พลเรือนเชิญไปตั้งบูชาพระอิทธิกรรม พระสงฆ์สวด คินหนึ่ง ๒ สำหรับ
กับเทียนคหนึ่งสี่หนักเล่มละ ๔ บาท คินหนึ่ง ๘ เล่ม เทียนสำหรับ
เครื่องหนักเล่มละบาท กลางวันกลางคืน ๔๐ เล่ม เทียนโคมหนัก

เล่มละ ๖ สลึง ตามรอยเมรุ ๓๒ เล่ม แล้วให้แต่งเครื่องประทานเพลิง
พระศพส่งให้มหาดเล็กไปพระราชทานเพลิงสำหรับหนึ่ง

อนึ่งให้วิเสทน้อยทานคาวหวานแต่งสำหรับถวายพระสงฆ์คาวสำหรับละ
สลึง หวานสำหรับละเฟื้อง ฌวันเดือน ๔ แรม ๑๒ ค่ำ เพลาพล
คาว ๒๔ สำหรับ หวาน ๒๔ สำหรับ แรม ๑๓ ค่ำ เพลาเช้า คาว ๒๔ สำหรับ
หวาน ๒๔ สำหรับ แล้วให้แต่งสำหรับเลี้ยงขุนหมื่นคนจาง ฌวันเดือน ๔
แรม ๑๒ ค่ำ เช้า คาวเอก ๒ สำหรับ คาวโท ๒๐ สำหรับ คาวตรี ๓๐ สำหรับ
หวานเอก ๒ สำหรับ หวานโท ๕๐ สำหรับ เย็น คาวโท ๑๕ สำหรับ คาวตรี
๒๐ สำหรับ หวานโท ๓๐ สำหรับ แรม ๑๓ ค่ำ เช้า คาวโท ๑๕ สำหรับ
คาวตรี ๒๐ สำหรับ หวานโท ๓๕ สำหรับ แล้วให้เบิกเข้าสรวต่อกรมนา
มาหิงถวายพระสงฆ์ ๒ เพลา เข้า ๒ ถึง ๘ ทนาน เลี้ยงขุนหมื่นคนจาง
๓ เพลา เข้าชาว ๒ ถึง เข้ากลาง ๘ ถึง เข้าห่อเลี้ยงไพร่ ๑๐๐ ห่อ
เข้า ๒ ถึง ๓๐ ทนาน ให้เร่งไปเข้าโรงแต่ฌวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๔

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูไปแต่งเกล็ดของคาสันตังหั่วตงท่ายหนึ่งสอ
ฉินเข้าเพล ๒ เวลา แลยาเลี้ยง ส่งให้สังฆการีไปถวายพระสงฆ์ แล้ว
ให้ส่งเครื่องขาให้ห้วยป่าพ่อครัวไปต้มน้ำชาถวายพระสงฆ์ ให้เร่งไป
เข้าโรงแต่ฌวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๔

อนึ่งให้วิเสทนอกกรับขันทองพานทองใส่เข้าตอก แวนทอง
ของทอง มีคหามาก มะพร้าวแก้ว ขมิ้นมะกรูดคำ ส่งให้สันมพลเรือนๆ
จะได้ส่งให้ชาวพระมาลาถว้รับสรงพระศพ ให้เร่งส่งให้แต่ฌวันแรม
๑๒ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้าตามรับสั่ง

